

**SOCIETATEA
ȘTIINȚĂ & TEHNICĂ SA**

Societate cu capital de stat,
funcționând sub egida
Ministerului Cercetării și
Tehnologiei, înmatriculată în
Registrul Comerțului
cu nr. J 40/6775/1991

Consiliul de administrație
IOAN ALBESCU - Director
NICOLAE NAUM
ȚURLICĂ LILIANA

Redactori
CRISTINA ANISESCU
EMILIAN M. DOBRESCU

Tehnoredactor
PAVEL D. CONSTANTIN

Coperta
ILEANA LĂLUȚ

Difuzarea
CORNEL DANELIUC
MUGUREL NIȚULESCU
(telefon: 617 58 33 sau
223 15 20, int. 1151)

Adresă: Piața Presei Libere nr.
1, cod. 79781, sector 1,
București
Telefon: 617 58 33 sau
223 15 20, int. 1151

Tiparul:
Tipografia "INTERGRAPH"
Telefon: 769 35 68

Abonamente se pot face prin
Rodipet S.A., precum și direct
la redacție.

I.S.S.N. 1223 - 0839

Lei 750

Secretul în maxime

"Nimic nu apasă atât de mult
ca un secret."

La Fontaine

"Ce e greu? Să păstrezi
un secret."

Diogenes Laertius

"Nu destăinui secretul tău
prietenului, căci atunci nu te
vei teme de el când îți va
deveni dușman."

Menander

"Mai degrabă vor ține muritorii
foc în gură, decât
să păstreze un secret."

Petronius

Colaborările dumneavoastră pot fi trimise
pe adresa:

Emilian M. Dobrescu, Academia Română,
Calea Victoriei nr. 125, sector 1, București, cod
71102 sau

Cristina Anisescu, S.C. "Știință & Tehnică"
SA, Piața Presei Libere nr. 1, sector 1, București,
cod 79781.

Materialele vor fi dactilografiate la două
rânduri și, eventual, în două exemplare.

Despre secret

Termenul secret provine din participiul latin „secretus”, cu sensul de „ascuns, netulburat, ales”. Deja Ovidiu pomenea despre „secretae artes”, adică artele vrăjitoriei și magiei. Limba latină mai posedă un cuvânt interesant în acest domeniu: substantivul „secretum” care înseamnă „loc retras, singurătate.”

Astfel, modernul „secret” moștenește o semnificație dublă: pe de o parte se referă la ceea ce este ascuns, ocultat; pe de altă parte, presupune singurătatea și noblețea rarului.

Mai întâi e de observat că nimeni nu ascunde un lucru lipsit de importanță. Efortul de a ascunde și de a menține ascuns, indică deja o convingere – convingerea asupra importanței. Această primă constatare nu-i atât de simplă, căci se pune întrebarea: de ce obiectele/adevărurile importante au fost ascunse? De ce a apărut secretul?

Majoritatea specialiștilor contemporani susțin două ipoteze, complementare: (1) ar fi existat o Tradiție Unică și Primordială, un soi de știință a Adevărului Suprem, anterioară marilor sisteme religioase, care s-a degradat prin răspândirea în public. Așadar, cei care știau, au început să controleze riguros mecanismul de transmitere a acestei Tradiții. Secretul este tocmai maniera de control; (2) din punct de vedere psihologic, omul are nevoie de secret. Căci secretul înseamnă stăpânirea informației, adică privilegiu, adică puterea. Setea de putere a ființei umane nu mai trebuie demonstrată - secretul ar fi un mod de a accede la putere și de a o păstra.

Ambele ipoteze conțin o mare cantitate de adevăr. În privința Tradiției Unice și Primordiale, nu știi cât de timpurie este ea, dar - realmente - toate doctrinele ezoterice par să aibă același nucleu. Există aceeași teorie asupra sacralului, aceleași metode de inițiere și aceeași experiență mistică, tradusă în simboluri neașteptat de uniforme (de pildă, triada ori trinitatea, apăreau pretutindeni, chiar și acolo unde se profesa un ateism agresiv: clasicii marxism-leninismului erau în număr de 3).

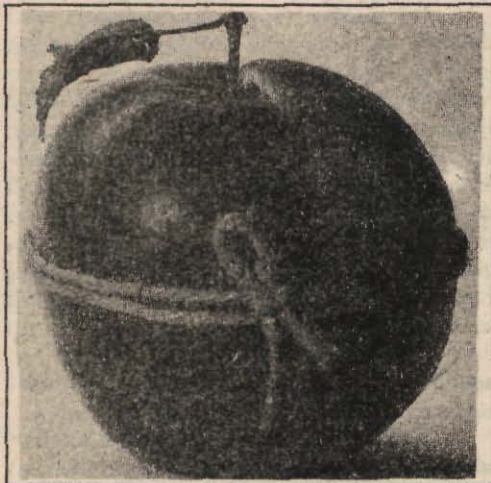
Acest nucleu (să-i zicem) tradițional păstrează în sine o serie de întrebări. Conform lui Serge Hutin, întrebările se pot rezuma la o triadă binecunoscută: „De unde venim? Cine suntem? Încotro ne îndreptăm?” Răspunsurile alcătuiesc Taina, iar Taina este temeiul secretului. Se observă, așadar, că acest secret nu era un atribut al sacralului ori al principiilor divine. Sacrul și principiile divine sunt la îndemâna tuturor. **Secretul vizează rolul omului și poziția sa în Univers.** Aceasta îi trădează natura umană, nerevelată; căci secretul nu vine de la divinitate, ci este - tocmai - o manieră de a „rentabiliza” relația cu divinitatea, păstrând-o doar pentru câțiva inițiați.

În „Panciaturantra”, cele 5 cărți ale înțelepciunii indiene, se afirmă limpede că omul nu trebuie să-și dezvăluie definitiv sufletul nimănu, nici celui mai bun prieten. Cu alte cuvinte, a se dezvălui definitiv, a pierde orice secret, echivalează cu anihilarea. Așadar, în subtext se insinuează că secretul ar poseda rațiune ontologică - el protejează esența, adică sacralul, ceea ce nu se schimbă din oricare alcătuire. Deducția imediată este că nevoia (psihologică) de secret traduce nevoia de sacru, pe care toate ființele umane o încearcă.

Iată însă că sacralul este înzestrat cu putere. De fapt, numai acolo se află Puterea. În general, oamenii resimt nevoia de sacru sub aspectul setei de putere. În mod natural, setea de putere apelează la secret, se întrepătrunde cu el. Aici, în adăpostul secretului, cunoașterea devine putere. Aceasta este izvorul calităților și al pericolelor ce însoțesc istoria secretului și a societăților secrete.

Vechiul dicton „Cunoaște-te pe tine însuși” este, de fapt, o puternică maximă ezoterică. Este chiar maxima Secretului. Căci, prin inițiere, individul se cunoaște pe sine și abia astfel atinge relația privilegiată cu Sacralul, dobândind Puterea. Împărăția Cerurilor - zice apostolul Pavel - se află înlăuntru nostru, nu în afară. În vreme ce profanul se agită și se dispersează, inițiatul se concentrează și se unifică. Profanul merge către în afară; inițiatul merge către înlăuntru. Iată prima treaptă a Tainei.

În atare lumină, starea de singurătate pe care o presupune secretul devine foarte plauzibilă. Singurătatea înseamnă, aici, cerc închis, retras. O societate secretă traduce la

nivel social tocmai starea de închidere, pe care mulți o consideră vitală pentru parcurgerea drumului către înlăuntrul ființei. Ar fi mai bine să spun: starea de izolare atât de necesară concentrării. Trebuie să existe o barieră izolatoare între cel care meditează și zgomotele perturbatoare ale lumii.

Mai departe, pe calea desăvârșirii, această singurătate devine stare monahală, caracteristică misticilor. Dar misticii ies din sfera secretului, ei au singurătatea esenței, care este cu totul altceva. Poți fi singur în două feluri: atunci când te izolezi de cei din jur, prin secret și taină sau atunci când fuzionezi cu Întregul, cu Unul Primordial, prin trăirea extatică a misticilor. Dumnezeu, de pildă, este singur, fără a fi secret.

Prin urmare, se observă că secretul nu este un stadiu suprem. Dimpotrivă, este un stadiu de adaptare socială a Adevărului Divin care trebuie neapărat depășit. Iisus a spus: ceea ce este ascuns, va fi dezvăluit. Ceea ce rămâne ascuns, fără a fi dezvăluit, își pierde natura pozitivă și va aparține Demonului. Aceasta a fost veșnica tragedie a majorității societăților secrete.

Este interesant de remarcat că mulți inițiați au cunoscut pericolul. Ca atare, ei au elaborat doctrinele numite ezoterice, menite a permite dezvăluirea secretelor. Termenul ezoterism vine de la grecescul „eisothéó” cu sensul de a deschide ușa, de a introduce oamenii de afară în interior. Prin practicarea ezoterismului, inițiații selectau neofiiți, în scopul de a le

comunica secretul. Totuși, această acțiune nu a înlăturat caracterul izolat și confidențial al grupurilor de cunoscători; tot ce s-a obținut a fost, eventual, o lărgire a cercului.

Abia apariția lui Iisus Christos va produce o revoluție în domeniu. Iisus este autorul exoterismului. El va distruge supremația secretului. Pe de o parte, Iisus spune tuturor Adevărul Suprem și - prin apostolii Săi - organizează evanghelizarea, adică asigură continua transmitere publică a acestui Adevăr. Pe de altă parte, tot Iisus va da fiecăruia dreptul la inițiere, prin botez. Botezul creștin are efect indiferent de aptitudinile ori de starea neofitului - așa cum s-a scos inițierea de sub imperiul secretului și astfel secretul a ajuns inutil. Cei care au citit Noul Testament își amintesc ultima întrebare pe care Pilat din Pont a pus-o Mântuitorului: „Ce este Adevărul?” Această întrebare exemplifică toată tragedia și toată opera demonică a secretului. Căci, dacă ar fi știut ce este Adevărul, Pilat ar fi înțeles pe cine are în față. Revoluția adusă de creștinism constă tocmai în a oferi acest răspuns esențial tuturor, fără nici un fel de obligații ori condiționări.

Desigur, știm cu toții că societățile secrete nu au dispărut după propovăduirea Evangheliei. Ba, dimpotrivă, e foarte posibil ca numărul lor să fi crescut. Mai mult, numeroși inițiați l-au acuzat pe Iisus din pricina dezvăluirilor Sale și s-au străduit - chiar - să mențină secretele acestor dezvăluiri. În Evanghelia (necanonică) după Toma, acest apostol declară că Iisus i-ar fi transmis 3 cuvinte tainice, pe care el refuză cu îndârjire să le spună mai departe. Uneori, în epistolele sale, chiar Sfântul apostol Pavel pare a ști mai mult decât scrie. Iar dacă apostolii au momente când cedează tentației secretului, cum să nu-i înțelegem pe ceilalți?

Astfel, ezoterismul, secretul, taina, continuă să facă parte din spiritul umanității. Ceea ce înseamnă că rolul lor nu s-a încheiat. Dar a sosit timpul dezvăluirii, pentru ca să se împlinescă vorbele Scripturii.

Radu COMĂNESCU

Conotații psiho-sociale ale secretului

Din punctul de vedere al teoriei comunicării, informația este ceea ce se transmite în cadrul unei relații binare, emițător (sursă) - receptor. În derularea acestui proces, principala preocupare o constituie economicitatea și siguranța mesajului transmis. Astfel, din perspectiva păstrării siguranței mesajului se poate pune problema secretului. Prin aceasta se încearcă direcționarea exactă, precisă a mesajului către un anumit receptor, fără ca acesta să fie interceptat și difuzat către alte destinații. Deci, atunci când vorbim despre păstrarea unui secret, ne referim la informație elaborată, constituită (V. Ceaușu) care, însă, nu intră într-un circuit de comunicare normal, firesc, socialmente accesibil. Secretul se referă, astfel, la informație ascunsă.

La un nivel maxim de generalitate, scopul ultim al unei societăți îl constituie reproducerea sa. Reproducerea socială reprezintă „totalitatea practicilor prin care un trib, o comunitate sau o societate continuă să se producă pe sine, adică să se reproducă, dezvoltându-se în timp, de la generație la generație” (Rossi-Landi). Existând în timp și fiind recunoscute de generații succesive, aceste practici pot fi desemnate ca instituții. O astfel de practică socială poate fi considerată apărarea și transmiterea unor secrete. În acest caz, păstrarea unor secrete cu o anume importanță socială va reveni, treptat, unor instituții ce se vor specializa în culegerea și protejarea unor informații. Secretul va deveni astfel „obiect de lucru” pentru unele organizații.

De altfel, circuitul informațional și comunicarea presupun o serie de bariere, dintre care unele sunt naturale (limbajul), iar altele

sunt artificiale. Dintre cele artificiale să le amintim pe cele **statalo-politice** (interzicerea sau ascunderea unor informații ce reprezintă proprietatea unor organe de stat precis determinate) și pe cele **departamentale** (reținerea unor informații ce țin de unele sectoare de creație și de proprietatea intelectuală, în scopul valorificării acestora) (M.C. Bărliba). Se poate concluziona, astfel, că protejarea informației prin secret are drept scop **păstrarea valorii acționale** a informației, ca și păstrarea și protejarea sursei.

La nivel societal putem, de asemenea, vorbi despre **grade ale secretului**. Astfel, secretul se definește întotdeauna în relație cu un segment mai larg sau mai restrâns de potențiali receptori. În acest mod s-au născut celebrele „etichete” puse pe unele informații: „secret”, „strict secret”, „secret de stat”.

Prin însăși structura sa spirituală, omul a fost întotdeauna legat de mesajul secret. Au apărut astfel mari mistere, mari taine, păzite cu orice preț de către un grup restrâns de inițiați, singurii care dezlegau mesajele ascunse. Misterele orifice, misterele templelor, cele rozacruciene (Eco) vin să dovedească această apetență a omului pentru secret.

În planul grupurilor umane și a psihologiei acestora, secretul a stimulat întotdeauna imaginația oamenilor și a contribuit la extinderea

unui fenomen psiho-social foarte interesant: zvonul. Nevoia de a explica unele lucruri secrete a întreținut și a dezvoltat o rețea de zvonuri. Deci lipsa de informații a contribuit la propagarea zvonurilor (Kapferer), dar, în același timp și la menținerea unei atmosfere de mister. Această atmosferă secretă, relativă din punctul de vedere al informațiilor asupra unei probleme, se constituie într-unul din cele mai importante mijloace pentru manipularea comportamentului uman.

La nivelul individului, păstrarea secretului poate avea mai multe conotații. În primul rând trebuie să amintim despre o sferă privată, strict individuală, o intimitate ce se poate păstra și prin refuzul dezvăluirii unor secrete. Cum această sferă este specifică oricăruia dintre noi, este evident că fiecare avem propriile secrete.

În plan individual, comportamentul de ascundere a unor informații poate pleca de la o serie de trebuințe umane: de afiliere, de aprobare, de coerență (Maslow). Teoria disonanței cognitive (Festinger) vine să explice, printre altele și acest comportament. Opiniile, judecățile, credințele noastre sunt supuse presiunii sociale, care le poate valida sau nu. Pentru a elimina disconfortul disonanței cog-

nitivă, comportamentul de ascundere a unor informații poate fi o metodă. La fel, trebuința de coerență a omului se traduce prin încercarea de a trăi într-un mediu ordonat și stabil. În unele cazuri, mediul individual extern poate fi ordonat și stabilizat prin evitarea difuzării unor informații considerate secrete.

O personalitate de tip introvertit (Jung) ar putea fi mai înclinată către un comportament de ascundere a unor informații. Firea sa orientată spre lumea interioară, dorința de a-și proteja propriul eu, ar favoriza acest lucru. Dar să nu uităm că, uneori, o atmosferă de mister ce se naște în jurul unei persoane poate fi și un reflex al unei incapacități de comunicare și nu neapărat a unei dorințe de a nu comunica. În literatura de specialitate, tendința de a ascunde unele lucruri și de a păstra o atmosferă de secret a fost inclusă într-o **mentalitate de tip sectar** (Mucchielli), mentalitate cu un caracter închis, strict, necomunicativ.

Văzut sub multiplele sale determinări, comportamentul de păstrare a secretului se dezvăluie ca fiind o fațetă complexă, încă insuficient descifrată, a ansamblului comportamentului uman.

Ciprian-Marius CEOBANU

Lumea în oglindă

O tipologie a oamenilor

Oamenii pot fi clasificați, pe baza criteriului secretuozității, în următoarele tipuri: discretul, disimulantul, secretosul și mincinosul.

Discretul este acela care știe să păstreze secretul, rezerva sa manifestându-se atât în vorbe, cât și în acțiuni. Este dotat cu discernământ, neamestecându-se în treburile altora, păstrând, deopotrivă, tainele sale și pe ale

celorlalți. Modest, el apare celor din jurul său ca o persoană moderată, fiind opusul indiscretului. Din punct de vedere psihologic, termenul de "discret" definește inaccesibilitatea fenomenelor, stărilor subiective pentru observatorul direct.

Disimulantul trebuie să fie, în primul rând, o persoană cu o bună stăpânire de sine - deoarece el este un maestru al tăinuirii stărilor sale sufletești, a sentimentelor, a opiniilor. Mascarea acestora este o acțiune conștientă, iar motivele generatoare ale disimulării pot fi diverse: altruismul, orgoliul, vulnerabilitatea, conveniențele sociale.

Secretosul - în mod deosebit - ascunde anumite informații, în special pe cele care-l privesc direct pe el sau activitatea sa. Motivația acestuia proprie din dorința de a nu se afla că el nu este ceea ce se străduiește să pară a fi, din grijă de a nu se ști că ceva pe care-l consideră

(Continuare în pag. 20)

Secretul alchimiei spirituale

Alchimia este arta transmutării metalelor, în scopul de a obține aur. Adevărul țel al alchimistilor, după cum remarcă Jean Chevalier, nu este de a obține aur metalic pentru propria îmbogățire ori, ca în China antică, aur de băut, care este socotit elixir de viață lungă. Aurul, spun textele vedice, înseamnă nemurire. Și tocmai spre aceasta ținde singura transmutație reală: cea a psihismului uman.

După cum atestă Louis Pauwels și Jacques Bergier (1960), se cunosc mai mult de o sută de mii de cărți sau manuscrise alchimice. Această enormă literatură, căreia i s-au consacrat mari spirite ale omenirii ce și-au afirmat solemn atașamentul față de fapte și realități experimentale, n-a fost încă serios explorată științific. (Carl Gustav Jung, René Alleau, Jacob Burckhardt și Mircea Eliade reprezintă excepțiile). Gândirea dominantă, catolică, în trecut, raționalistă astăzi, a întreținut în jurul acestor texte o conspirație a ignoranței și a disprețului. Rarele cercetări asupra alchimiei sunt făcute sau de către mistici care cer de la texte o confirmare a atitudinii lor spirituale, sau de către istorici rupți de orice contact cu știința și tehnicile.

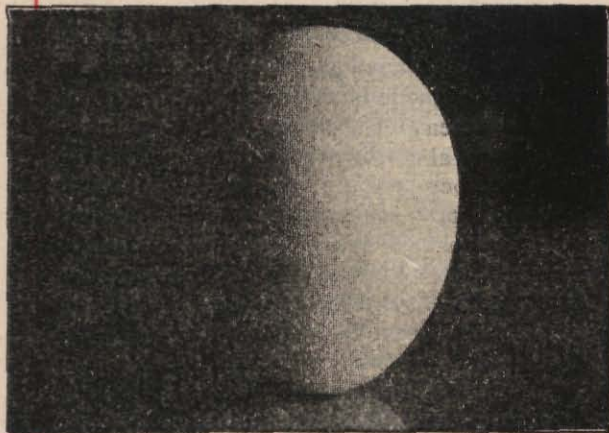
Filosofia ermetică, expresie folosită de adepți, nu este deloc simbolul filosofiei oculte, ci este ansamblul de teorii privind alchimia, pusă sub patronajul lui Hermes Trismegistus. Secretele filosofiei, pe care adepții și le transmiteau între ei sub formă de enigme și alegorii, pentru a evita persecuțiile sau sub pretextul de a nu-și înjosi arta oferind-o oricui, incapabil s-o folosească așa cum se cuvenea. Textele sunt impregnate de simbolism erotic, deoarece ele evocă diferite

forme ale căsătoriei filosofale, adică, fie „unirea care se petrece între soare și lună, în Mercurul ermetic”, fie „ unirea pământului cu apa, care se petrece în cuptor, cu ajutorul focului”. Interpretarea alchimică folosește simbolurile propriului său limbaj ca pe niște chei pentru a descoperi sensul ascuns al basmelor, legendelor și miturilor, în care ea discerne drama neîncetatei transformări ale sufletului și destinul creației. Anumite cuvinte, ca amalgam și cosmetică, provin din alchimie.

Tradiția alchimică a oului filosofic exprimă ideea de germene, matrice inițială, generatrice a vieții spirituale. Constantin Brâncuși a conceput și sculptat Geneza în forma unui ou, ca vatră a universului care închide în cochilia sa elementele vitale, asemeni vasului ermetic închis ce conține compostul operei. Vasul, fie că este balon, cazan sau retortă, trebuie, asemeni oului, să fie cloțit pentru a se transforma compostul din el. Compostul putea fi distilat pentru a servi la prepararea elixirului sau putea să sufere transmutarea în aur sau în argint... Din cele ce alcătuiesc compostul trebuie să ia naștere copilul filosofiei, adică aurul, adică înțelepciunea (J. Van Lennep, *Art et Alchimie*, Bruxelles, 1966). Un manuscris ermetic și anonim, citat de E. Monod-Herzen („L'alchimie méditerranéenne, ses origines et son but, la Table d'Emeraude”, Paris, 1963), vorbește despre „oul filosofic” astfel: „Iată ce spun cei vechi despre ou: unii îl numesc piatra de cupru, piatra de Armenia, alții îi zic piatra encefală, alții piatra care nu e piatră, alții piatra egipteană, alții imaginea lumii. Cuptorul alchimistilor era, în mod tradițional, comparat cu oul cosmic. Oul simbolizează sediul, locul și subiectul tuturor transmutațiilor.

Practicarea alchimiei îi dădea omului posibilitatea să descopere înlăuntrul său un spațiu - peștera inimii. Pe de altă parte, oul filosofal este închis în creuzet, așa cum oul lumii sau embrionul de aur se află în peștera cosmică. Topirea ingredientelor în creuzet simbolizează - atât în China, cât și în Occident - reînnoțirea la nondiferențierea primordială și apare ca o întoarcere la matrice, la stadiul embrionar.

Elementele Marii Opere sunt, în Occident, sulful și mercurul (acțiunea „sexuală” a sulfului asupra mercurului), focul și apa, activitatea și pasivitatea, influențele cerești și terestre, al căror echilibru produce sarea. Etapele esen-

țiale ale Marii Opere sunt opera în alb (albedo) și opera în roșu (rubedo). Conform ermetismului occidental, studiat de Carl Gustav Jung („Psychologie und Alchimie”, Zürich, 1944), ele corespund cu micile și marile mistere, dar și cu înflorirea Florii de aur chineze și cu ieșirea din Embrion, cu dobândirea stărilor de Om adevărat și de Om transcendent sau de „Om primordial”, și „Om universal”, potrivit ezoterismului islamic, care îl consideră pe al doilea Sulf roșu. De fapt este vorba: a) de a atinge centrul lumii sau starea edenică; b) de a ieși din cosmos, de-a lungul axei lumii și de a ajunge la stări supraomenești (René Guénon, „Symboles fondamentaux de la Science Sacré”, Paris, 1962).

Cercetând alchimia spirituală, R. Guénon ne învață că alchimia simbolizează evoluția spirituală a omului de la o stare la care predomină materia, la o stare spirituală: să transformi metalele în aur înseamnă să transformi omul în spirit pur. Vasile Lovinescu („Jurnal alchimic”, 1966-1967) arată că, urmărind transmutarea psihismului în spiritual, în paralel cu sacralizarea vieții cotidiene și cu detașarea de lumea profană, țelul de atins va fi neîncetat acel «om veritabil», prin trecerea de la Eu la Sine, de la omul reflexiv la omul

pneumatic. În alchimie, corpul uman este principiul bazic, sufletul este principiul pasiv, feminin, iar spiritul este principiul activ, masculin.

Alchimiștii au mai încercat să capteze mercurul universal al naturii („spiritul răspândit în tot Universul pentru a-l însufleți”), făcând experiențe pe rouă, dar numai roua de martie, numită smaraldul filosofilor, care este feminină, și roua de septembrie, care este masculină.

Marea Operă nu constă în fabricarea aurului, ci în fabricarea pietrei pulverulente, care ne transformă metalele imperfecte în aur. Această piatră este un medicament absolut care-ți asigură sănătate și viață lungă; Vasile Lovinescu arată clar că Marea Operă este realizarea spirituală. Cum orice operație alchimică este și concepută și existențială, înseamnă că toată conștiința

noastră suferă modificările indicate de texte: lichefiere, fuziune, disoluție, soluție, descompunere etc.

Patru operații pe care trebuie să le interpretăm tot în mod simbolic, conform nivelurilor la care se realizează transmutările, stăteau la baza experiențelor alchimistului: purificarea subiectului, dizolvarea lui până ce nu mai rămânea din el decât ființa universală, o nouă solidificare și, finalmente, o nouă combinație, sub imperiul ființei pure, la nivelul acestei ființe noi, aur sau Dumnezeu. Toate operațiile se rezumă la celebra formulă solve et coagula, adică „purifică și întregeste”. Ea se aplică atât evoluției lumii obiective, cât și evoluției lumii subiective, cea a persoanei pe cale de a se perfecționa.

„Piatra filosofală” nu e nimic altceva decât perfecța exaltare a lui Dumnezeu” (V. Lovinescu, 1994, p. 149). Adică ieșirea din noi, excessus mentis. Partea exaltată din noi, mintea care se exaltează și, atingând firmanentul, devine diamant, deci piatra filosofală. Căutăm piatra filosofală în toate părțile și nu știm că o avem ca o casă de diamant în jurul capului. Trebuie să determinăm un pol calitativ în noi, despărțind cerul de pământ, tocmai ca să le putem reuni din nou, dar purificate, rectificată. Trebuie să evităm învălmășeala,

promiscuitatea superiorului cu inferiorul, pentru ca reunirea să se facă în mod sinergic, într-un punct superior față de cei doi termeni. Și acest loc nu e altul decât piatra filosofală.

Să descoperi piatra filosofală înseamnă să descoperi Absolutul, să stăpânești cunoașterea ei desăvârșită (gnoso - cf. Titus Burckhardt, „L' alchimie, science et sagesse”, Paris, 1967).

Revénirea cea mai spectaculoasă a alchimiei, în secolul al XX-lea, se datorează lui Carl Gustav Jung, marele schismatic al psihanalizei. Cincisprezece ani după despărțirea sa de Freud, în 1928, Jung a început să studieze sistematic vechile texte hermetice, ceea ce l-a condus, în 1944, să arate în *Psychologie und Alchemie*, ce resurse oferea simbolică alchimiei unui psihoterapeut, plecând de la „ipoteza că, în psihism exista un scop final și independent de condițiile exterioare”. Analizând o serie de vise ale unui student din Zürich, el a descoperit o proliferare de simboluri circulare, pe care le-a explicat prin imagini luate din tratate de alchimie, raportându-le la mandala, cercul ritual folosit în lamaism. Invers, expunând concepțiile din alchimie despre mântuire, Jung le-a prezentat ca fiind proiecțiile „psihismului obiectiv”, ale cărui concordanțe le-a căutat în toate mitologiile. Întreaga operă a lui Jung, până la moartea sa (în 1961), va fi o apropiere și convergență constantă a psihanalizei cu alchimia. *Die Psychologie der Übertragung* (Psihologia transferului, 1946) este un comentariu alchimic asupra libidoului, încercând să „aprofundeze sexualitatea dincolo de semnificația ei personală și de importanța ei ca funcție biologică și să-i explice latura spirituală”.

Symbolik des Geistes (Simbolică Spiritului, 1948), compară piatra filosofală cu o reprezentare a lui Hristos. Dar ceea ce a constituit apogeul lucrărilor lui despre acest subiect, a fost *Mysterium conjunctionis* (1955), publicat când avea vârsta de 80 de ani și în care s-a străduit să descrie alchimia în toată amploarea ei, ca pe un fel de psihologie a alchimiei sau ca o bază alchimică a psihologiei anabactice. Jung este extraordinar când compară cu alchimia procesul de individualizare, prin care un individ tinde a fi o unitate auto-

nomă și indivizibilă. El are dreptate să ne prezinte omul ca fiind în căutarea **Eului** său plecând de la **umbră**, așa cum alchimistul, care lucrează la piatra sa filosofală, pleacă de la **azoth**. Prin opera unuia dintre cei mai mari psihoterapeuți ai secolului al XX-lea, constatăm astfel că alchimia, departe de a-și pierde actualitatea, a căpătat o importanță nouă, aceea de referent privilegiat al psihismului și al creației. Alchimiștii Renașterii rămân, pentru prezent, ca și pentru viitor, reprezentanții simbolici ai aventurii intelectuale, ai aspirației către o finalitate extraordinară prin mijloace extraordinare, așezând suprema demnitate a omului sub semnul imposibilului sau al necunoscutului.

Alchimistul, la capătul „travaliului” său asupra materiei, vede cum se operează în el însuși un fel de transmutație. Ceea ce se întâmplă în creuzet se întâmplă și în sufletul lui. E o schimbare de stare, un proces spiritual. Toate textele tradiționale insistă în această privință, evocă momentul când **Opus Magnum** se desăvârșește și când alchimistul devine „om treaz la minte”.

Secretul alchimiei este acesta: există un mijloc de a manipula materia și energia, încât să producă un „câmp de forță”. Acest câmp acționează asupra observatorului și-l pune într-o situație privilegiată față de univers. Din acest punct privilegiat, el are acces la realități pe care spațiul și timpul, materia și energia, le mențin în ascundere. Acesta este **Opus Magnum**. Fabricarea aurului, căutarea pietrei filosofale, nu sunt decât aplicații, cazuri particulare. **Esențialul nu este transmutația metalelor, ci aceea a însuși experimentatorului**. Este un vechi secret, pe care doar câțiva oameni pe secol îl dezleagă.

„Este în afară de orice îndoială, scrie René Alleau (1953), că manipulările alchimice slujesc de suport unei asceze interioare”. Dacă alchimia conține o știință, acea știință nu e decât un mijloc de a accede la conștiință. Alchimistul vorbește de „răbdare sacră”, de condensarea lentă a „spiritului universal”. Scopul ultim al alchimiei spirituale este transmutația alchimistului însuși, înaintarea sa lentă către eliberarea spiritului.

Prof. M. ION

Știți să păstrați un secret?

Unele persoane nu reușesc să-și înfrâneze pornirea de a povesti tuturor ceea ce au aflat. Chiar dacă este confidențial! Dimpotrivă, altele consideră ca o dovadă de onoare să nu repete nici măcar un cuvânt. Dar dv. cum vă comportați?

1. Ce fotografie v-ar atrage mai mult?
 - a. Un cățel cu puiul lui.
 - b. O zebură cu puiul ei.
2. După părerea dv., care dintre cele două fotografii ar necesita mai multă răbdare din partea fotografului?
 - a. Cea cu cățelii.
 - b. Cea cu zebrele.
3. Apreciați umorul negru?
 - a. Da, foarte mult.
 - b. Uneori.
 - c. Deloc.
4. O carte vă poate pasiona atât de mult încât să o citiți toată noaptea?
 - a. Da.
 - b. Rareori.
 - c. Nu.
5. V-ați putea imagina trăind într-o fermă?
 - a. Da.
 - b. Nu, deloc.
 - c. Numai pentru un oarecare timp.
6. Un reporter de la radio se îndreaptă către dv. și vă adresează o întrebare legată de o temă de actualitate. Puteți să vorbiți la microfon fără să vă intimidați?
 - a. Desigur.
 - b. Nu, sunt paralizat(ă).
7. Cum calificați raporturile cu colegii de

- serviciu și cu vecinii?
- a. Foarte intime, ei știu totul despre mine.
 - b. Rezervate, dar politicoase.
 - c. Amicale, dar nimic mai mult.
8. Sunteți pe punctul de a privi un film foarte trist. Celelalte persoane și-au scos deja batistele. Simțiți dorința de a plânge?
 - a. Da, nu mă pot abține.
 - b. Cu siguranță, nu.
 - c. Numai dacă actorii sunt convigători.
9. Ce sentiment vă produce un apus de soare?
 - a. De liniște.
 - b. De enervare.

Cotare: 1. a(4p); b(1p) – 2. a(1p); b(4p) – 3. a(4p); b(2p); c(0p) – 4. a(0p); b(2p); c(4p) – 5. a(4p); b(0p); c(2p) – 6. a(1p); b(4p) – 7. a(0p); b(4p); c(2p) – 8. a(0p); b(4p); c(2p) – 9. a(4p); b(1p).

Rezultate: Calculați-vă punctajul și citiți paragraful care vi se potrivește!

De la 0 la 10 puncte: Sunteți orice, numai discret(ă) nu! Aveți chiar un mod de a reacționa care irită uneori oamenii. Vi se pare imposibil să nu povestiți viața oricărui are chef să vă asculte. Și dacă vi se încredințează un secret, este sigur că în secunda următoare toate lumea va fi la curent cu el. Sunteți convins(ă) că lipsa dv. de discreție nu este decât franchețe. **Sfatul psihologului:** A fi sincer este foarte bine, dar fără ca aceasta să devină

o lipsă de tact. Încercați să fiți mai puțin flecar(ă), dacă vreți ca oamenii să aibă mai multă încredere în dv.

De la 11 la 20 puncte: Vă comportați într-un mod foarte deschis, fără prejudecăți sau timiditate. Știți să-i ascultați pe ceilalți, fără ca apoi să lăsați să "transpire" vreun cuvânt din confidențele lor. Numai că, uneori, vă petreceți timpul ascultând lamentațiile unora și altora, ceea ce, din păcate, nu este „plătit” prin reciprocitate. **Sfatul psihologului:** Evitați să deveniți o ureche prea conciliantă pentru toată lumea. Rezevați-vă atenția cu precădere celor care o merită și nu vă ocupați prea mult de alții. Ei au o tendință supărătoare de a abuza de dv.

De la 21 la 30 puncte: Cu aerul dv. gentil, deschis și amabil, nu aveți nici o dificultate în a lua contact cu oamenii. Dar vă trebuie timp înainte de a deveni prieten(ă) cu cineva. Discreția dv. naturală vă împiedică să vă angajați prea ușor într-o legătură. Dar atunci când sunteți prieteni, se poate conta pe dv. căci nu veți ajunge niciodată să povestiți micile secrete care vi se încredințează. Din această cauză, majoritatea oamenilor vi se confesează. **Sfatul psihologului:** Fiți mai atent(ă) cu oamenii care știu ce înseamnă suferință, ei au nevoie de ajutor.

Mai mult de 31 puncte: La dv. nu este vorba despre discreție, ci mai curând despre stoparea informației! Vi se face rău atunci când trebuie să luați parte la diferite probleme și țineți cont mai mult de valoarea materială a unei persoane decât de ceea ce vă spune. La acest capitol se pare că sunteți „handicapat(ă)”. Niciodată nu veți ajunge să spuneți ceea ce simțiți, chiar dacă trebuie să faceți un serviciu cuiva. Nu faceți niciodată confidențe și evitați să le primiți. **Sfatul psihologului:** Încercați să diferențiați momentele când este necesar să se păstreze un secret, de cele în care este nevoie de un transfer de informație. Uneori, un secret poate fi folositor atunci când nu mai este secret!

Mihaela CONSTANTINESCU

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
2								●			
3		●							●		●
4			●			●					
5		●						●		●	
6	●				●						
7	●										
8					●				●		●
9			●					●		●	
10					●						
11		●									
12				●					●		

LA CEAS DE TAINĂ

ORIZONTAL; 1. Care necesită o discreție absolută (2 cuv.). 2. Ținut la secret – Loc de păstrare în siguranță. 3. Ținute de pripas! – Marele secret al tinerelor fete – Theodor Micu. 4. Șmecherași puși pe hoții! – Bine! – Acțiune conspirativă. 5. Ascunse în ocnițe! – Încă mai e bun la ceva – Taină descoperită! 6. În valuri, pe umeri – Au o bună frecvență. 7. Păstrează taina, în ciuda înșelătoarei transparențe. 8. Iubit în secret – Gustă din plin! 9. Trage la poli – Infinitivul scurt – Pătrunderea în intimitate! 10. Păstrează secretele – Când iubirea n-o mai consideri un secret. 11. Puțină discreție! – Misticii păstrători ai secretelor de castă. 12. E o limită în toate – Mutat în centru! – Dispozitiv de tragere.

VERTICAL: 1. Agent secret – Secretul rebusiștilor. 2. Mersul discret al căutătorilor de secrete – Secretul celebrității. 3. Cartea enigmistului! – Înțelesul profund al tainelor lumii. 4. Dragoste ca la olteni – Reține esențialul! – Secretul scris și păstrat în seif. 5. Făcută pe ascuns. 6. Secrete de nepătruns – Bună pentru rebusiști! 7. Pe loc, repaus! – Ferit de ochii lumii. 8. Fete nestatornice! – I s-a spus ce-a vrut să creadă – Merg pe muzică. 9. Aripi de corb! – Războiul secret (pl.). 10. Are viața ei secretă – Tip de ascunzătoare. 11. Nu permite detașarea – Misterioasele vremuri apuse – Puse la păstrat! 12. Ultimii agenți secreți! – Ventuze vegetale – Față de el, nu-i nici un secret.

Dicționar: OTI, EDEC, UST, INF, IUB, ETIN, ILA, ECHI, STR.

Radu STOIANOV

“Instituția” mentoratului - un model al devenirii și manifestării personalității de excepție¹

Tema mentoratului a intrat în atenția creativiștilor relativ recent, deși în biografiile creativilor faptul apare frecvent. Pentru cercetători, relațiile mentor-discipol largesc definierea creativității în termeni de personalitate, proces efectiv, produs original, factori de mediu.

În toate timpurile au existat contexte de producții creative, memorabile prin aura benefică a unor personalități în jurul cărora se adună adepți după legea unui tropism mirific; asemenea instituții nonformale sînt atât de legate de spiritul epocii încât se dovedesc un simptom edificator al normalității, sănătății și productivității mentoratelor: pe cele existente le pulverizează, iar altele noi nu se întemeiază decât, insular, sporadic, nesemnificativ pentru diversele domenii de competență. Efectul catalizator al mentoratului este de neîncercat: cariere profesionale, domenii de inovație, perioade istorice în dezvoltarea științelor și artelor sînt luminate de figurile “accentuate” ale mentorilor, persoane carismatice promotoare de progres și originalitate, cu funcții firești, neprogramate de nimeni, dar formative pentru mulți.

Pentru descrierea fenomenului s-a împrumutat un termen din mitologia greacă: plecând la războiul troian, Ulisse și-a încredințat fiul spre învățătură și îndrumare credinciosului său prieten, Mentor. Cea mai generală definiție a “mentorului” conține trei

atribute: funcția de îndrumare se realizează concomitent cu alte responsabilități; ca proces de învățare socială, mentoratul apare drept un “canal de competență” care leagă fronturile înaintate ale unui domeniu de individualitatea discipolilor; mentorul rămâne o sursă continuă de ghidare a discipolului până la deplina formare a “bărbăției” sale. Odată convenite cele trei criterii, sfera conceptului s-a lărgit și cu o a doua accepțiune a mentoratului, aceea de proces instrumentat, organizat în vederea atingerii unor rezultate, asistat printr-un regim special de întărire și control. Evident, reușita acestui tip de mentorat va fi funcție de cunoaștere și folosire a factorilor de progres identificați în tipurile clasice, “spontane”.

Studiile comparative și transculturale descriu mentoratele mai mult ca gen de relații interumane decât ca activitate; surprind un proces interactiv multidimensional etichetat ca “fapt de inimă” și “schimb de daruri”. Într-o cercetare longitudinală de 22 de ani, cunoscutul creatolog american E. Păul Torrance² a constatat că a avea un mentor este un fapt semnificativ în dezvoltarea carierei de creator: “prezența sau absența unui mentor provoacă o diferență ce nu poate fi atribuită întâmplării”. Mentoratul realizează o protecție, un mediu sănătos pentru discipol, în care acesta poate exprima și testa idei, le poate modifica fără un criticism ostil, beneficiind de discuții deschise și înțelegeri; în cazul supradotaților, se asigură condiții pentru socializare, autorealizare, autocunoaștere și responsabilitate; în istoria unei personalități, mentoratul apare ca un ghid spre perfecțiune și independență, o “balanță delicată” a visării și efortului. Theresa Amabile³ susține că cel mai important factor în realizarea acestui gen de raporturi este încurajarea motivației intrinseci; colaborînd frecvent în rezolvarea de probleme, mentorul și discipolul exersează exprimarea liberă a curiozității epistemice, căutarea logică și intuitivă, meditația, sensul personal. După expresia unei concluzii a lui Ball (1989), mentorul este “o persoană în fața căreia îți poți permite să acționezi stupid, incomplet sau eronat atît timp cît continui să înveți”⁴.

O analiză factorială, întreprinsă de R.A. Noe⁵, a identificat efectul a 19 factori, în trei planuri: cel al personalității mentorului, personalității discipolului și al cadrului organizațional. În primele două sfere, factorii apar ca dorințe, în al treilea - ca cerințe. Astfel, mentorul este o personalitate proeminentă în domeniu, care dorește să împărtășească altora cunoștințe și deprinderi, să fie model într-un cadru comunitar, să inițieze discipoli în "politica" breslei, să favorizeze cariera profesională a altora, să aibă "moștenitori" în domeniul de competență, să identifice performeri de vârf, să îndrume, ajute și comunice cu subalternii într-un mod prietenos; acordă sprijin tinerilor pentru a se integra în comunitate, pentru crearea unor perspective de auto-realizare și a deveni tot mai remarcați; face învățământ și în afara responsabilităților profesionale și își asumă rolul de *buffer* pentru protejarea discipolului de discriminări, făcând totul cu vioiciune, pe un fond de succese profesionale tot mai recunoscute.

Corelatele în planul personalității discipolului a acestor factori pot fi formulate astfel: entuziasm pentru asimilarea de cunoștințe și experiență, dorința de a surprinde "frâiele" domeniului, de autorealizare profesională și socială (de a deveni remarcant) de protecție și comunicare.

Factorii sferei organizaționale se regăsesc în forma cerințelor pentru: creșterea eficienței lucrului în echipe, împărtășirea de cunoștințe și valori, reducerea șocului în integrarea tinerilor în colectivul profesional, facilitarea succesiunii - continuității manageriale, descoperirea și dezvoltarea de noi talente, stimularea inovației, dezvoltarea comunicării în toate compartimentele și la toate nivelurile, accelerarea perfecționării profesionale prin șanse egale, promovarea creativității și a loialității, *feedback* imediat în învățare.

În urmă cu 10 ani, Centrul de studii creative, de la Universitatea Athene, Georgia, S.U.A. a lansat un program de studii transculturale asupra mentoratului; coordonatorul, prof. E. Paul Torrance, mi-a trimis cartea *Mentor relationships* și propunerea de a cerceta factorul "mentor" în dezvoltarea unor personalități eminente românești. Într-o primă

etapă, pe bază de consultări cu istorici ai unor ramuri științifice și artistice, studiind documente biografice și inițiind interviuri, s-au conturat tablouri edificatoare relative la nouă domenii, arhitectură, biologie, fizică, istorie-epigrafie, critică literară și estetică, matematici, medicină, plante medicinale, sociologie. Dintre acestea, medicina se distinge printr-o înaltă frecvență a mentoratului. Specialiștii domeniului explică fenomenul prin: termenul îndelungat de pregătire, înalta responsabilitate în folosirea cunoștințelor și tehnicilor complexe, precizia și operativitatea deciziilor, curajul și perspicacitatea, abilitatea manuală și rezistența fizică, înalta conștiință profesională, empatia relativă la omul suferind. Rolul precumpănitor al practicii îndelungate în formarea competenței, intoleranța față de mediocritate și cultul capacității superioare s-au dovedit condiții ale pregnanței rolului de mentor. Astfel, în domeniul literaturii, mentorii au apărut în critică - estetică, în biologie și fizică - în ramurile lor experimentale, în sociologie - în investigația de teren.

Studiul s-a oprit asupra unui număr de 31 de personalități; *măsura creativității* este chiar opera lor social recunoscută; ne-am propus să determinăm condițiile apariției, continuității, productivității și "stingerii" relațiilor presupuse de mentorat.

Un prim fapt care se impune atenției este acela că înainte de a avea un mentor, creativi pot întâlni un model cu rol de *primum movens* care să fie chiar din afara domeniului viitoarelor performanțe; un rol mobilizator similar îl pot avea diferite colaborări. Mentorii încep să apară la nivelul școlii superioare. Dintre cei 31 studiecți investigați, 28 și-au recunoscut între 1 și 7 mentori.

Cine au fost mentorii și ce calități aveau? Cu două excepții (din domeniul criticii literare), mentorii au fost cadre didactice sau specialiști contactați de către studenți în cadrul organizat al pregătirii lor efective. În toate cazurile, mentorii au fost personalități cu înalt prestigiu profesional, cu operă de referință; se poate deduce că elevii erau atrași de o sursă de cunoștințe veritabile, noi și prioritare pentru o carieră sigură. În relatările despre mentori se întâlnesc referiri la: îndemnul spre o

noastră direcție de realizare profesională, metode noi, pregătire multilaterală, ajutor în elaborarea primelor lucrări științifice, sprijin în publicarea lor, contacte cu noi specialiști, atenție pentru viața personală a elevului.

Funcția dezvoltării cognitive este completată cu aceea de *modelator al personalității*. Mentorul determină la discipoli un înalt nivel de aspirație, o sferă de interese legate de profunzimea gândirii și performanțele profesionale. O mare dragoste intelectuală, dăruire reciprocă și un simțământ împărtășit al filiației leagă pe mentor de discipol într-o familie spirituală. Un mare mentor relatează despre mentorul său: "Nu este de ajuns ca mentorul să fi fost un mare savant sau un practician emerit. Egoismul nu poate fi creator: unde lipsește dragostea, de acolo fuge tineretul... mentorul excelează prin bunătate surâzătoare și plină de umor..., gata să acorde sprijinul moral și material tinerilor doritori de muncă și învățatură"⁶. Mentorul îi încredințează discipolului viitorul propriilor idei, dreptul și mijloacele de depășire. În ciuda unor severități în activitatea curentă, mentorul rămâne în amintirea elevului său ca "om de o rară bunătate și blândețe sufletească", modest și discret, răbdător, tolerant, respectuos față de libertatea de concepție și inițiativă a tinerilor, "lăsându-te să crezi că e condus când conducea, el n-a făcut nimic când el făcea totul"⁷.

Datele converg spre o funcție majoră a mentorului, ce poate fi cuprinsă de sintagma "*dascăl al națiunii*". Despre Ion Mincu s-a spus că o parte din genialitatea lui "nu se manifestă prin clădiri de piatră...; ea a fost clădită în sufletele elevilor săi"⁸. Sentimentul "datoriei față de propriul său" provoacă la discipoli o motivație înălțătoare, un sens personal al efortului și aspirației.

Alte probleme ale studiului vizează atitudinea discipolilor față de mentorii lor, durata relațiilor de acest tip, transmiterea de calități de la mentor la discipol, diferențe de vârstă.

Mentoratul se dovedește un factor sigur de progres în procesele de învățare, creativitate, formarea personalității; dincolo de frumusețea tablourilor caracteriale, deschide o fereastră spre psihologia științei.

Note infrapaginale:

1. Studiu relativ la o cercetare finanțată de Research Support Scheme of the Central European University, grant no: 945/93.

2. Torrance, E. Paul, *Mentor relationships - how aid creative achievement, endure, change, and die*, NY: Bearly Limited, 1984.

3. Amabile, Theresa, *Growing up creative*, NY: Crown Publishers, Inc., 1989.

4. Frey, Barbara R., Noller, Ruth B., *Mentoring for creative Productivity*, International Creativity Network, 1992.

5. Noe, Raymond A., *An investigation of the determinants of succesful assigned mentoring relationships*, în *Personal Psychology*, 1988, 41 (3)

6. Dr. I. Cantacuzino despre Th. Ionescu, în I. Făgărășanu, *Viața și opera lui Thoma Ionescu*, București, Editura Academiei, 1962.

7. P. Tăutu despre I. Cantacuzino, București, Editura medicală, 1963, p. 115.

8. N. Petrașcu, Ioan Mincu, București, Cultura națională, 1926.

**Dr. Gr. Nicola
Institutul de Psihologie**

Societatea "Sănătate & Trănie" S.A.

a editat următoarele lucrări:

Cum să dezvolti o afacere

de Paul Hawken
lei 3400

(Trăiești ca să faci ceva • Fii atent! S-ar putea să reușești • Tu reprezinti și clientul și firma • Dacă îl întâlnești pe Budha în drumul tău, vinde-l!)

Misterul răbdărilor este

de Franklin W. Dixon
lei 1900

(Un roman palpitant pentru copii, reprezentând o incursiune în lumea plină de necunoscut a vechii civilizații sud-americane)

Pot fi comandate la tel:
01/617.58.33

Decriptarea simbolului arhetipal

Existența și manifestarea simbolurilor arhetipale (simbolurile mitice, magice, religioase și alchimice) nu mai pare a fi astăzi o incertitudine. Un alt aspect este amplu dezbătut, anume cel privind modul de înțelegere și cunoaștere, actul explicației, interpretării și comprehensiunii, ceea ce, într-o modalitate generală, am putea numi **aspectul decriptării simbolurilor arhetipale**, etapa luării în „posesie” a mesajelor, sensurilor, secretelor acestora, de către individul uman. Complexitatea acestui fenomen nu poate caracteriza doar o simplă interpretare, care, din punct de vedere epistemologic, este asimilabilă unei judecăți cu caracter de probabilitate. Cuprinde un întreg ansamblu de condiții, funcții și procese opuse, care devin intermediarizate și complementare pentru decodificarea sensurilor ascunse, latente ale simbolurilor arhetipale.

Singure, explicarea, interpretarea sau comprehensiunea nu reușesc o actualizare a unui simbol arhetipal, ci pot duce la o anulare a acestuia, la o înțelegere doar a unui singur plan de referință: frecvent doar cel concret; nereușind să cuprindă întregul complex de semnificații ce face apel la întreaga unitate funcțională a psihicului uman.

Pe această cale de a ajunge la înțelesul ultim al simbolurilor arhetipale s-au conturat mai multe metode de cunoaștere. În secolul nostru, cele mai structurate sunt două: hermeneutica filosofică și hermeneutica psihanalitică.

Conturarea hermeneuticii filosofice a secolului nostru, ca „tot ceea ce este explicitare” (M. Heidegger) are la bază două concepții: fenomenologia lui E. Husserl și concepția lui W. Dilthey.

În viziunea lui Husserl, problemele internaționalității și ale subiectivității sunt momente de referință în hermeneutică. Internaționalitatea fiind înțeleasă ca orientare a conștiinței spre lucruri, reabilitând astfel conștiința la cele două aspecte ale sale: cunoașterea de sine și a realității. Iar subiec-

tivitatea devine comprehensiune rațională asupra lumii înțeleasă ca referențial unic. Însă viziunea lui Husserl rămâne reduționistă, el considerând analitica internațională ca singură modalitate de cunoaștere științifică a „ceea ce este”.

Concepția lui W. Dilthey, deși considerată ca fiind „psihologistă”, a fost la rândul ei o deschidere ce a ajutat la conturarea teoriilor viitoare prin structurarea comprehensiunii de tip hermeneutic, care vizează trei clase de manifestare: expresiile experienței trăite, acțiunile și expresiile verbale.

Pornind de pe aceste baze, hermeneutica a cunoscut transformări sub influența altor autori și a altor perspective teoretice. Astfel, J.P. Sartre, elaborează o „psihanaliză existențială”, opusă celei freudiene, ca metodă de a pune în lumină alegerea subiectivă prin care fiecare este o hermeneutică a conștiinței, sprijinită pe o antologie a libertății. J.P. Sartre (1943) ignoră rolul jucat de inconștient („incomprehensibilul concret al inconștientului”) în elaborarea de sensuri și valori, considerând cunoașterea ca fiind posibilă doar de la planul conștient.

În alte încercări de creare a unei metode hermeneutice, alți autori s-au bazat pe alte aspecte: H. Gadamer (1975) se concentrează pe rolul jucat de tradiție, specificând că: „Eul este veritabilul limbaj al hermeneuticii având un sens independent de subiecții concreți și de intențiile lor”. Iar la P. Ricoeur (1969) *metafora joacă un rol privilegiat în hermeneutică.*

Deși reprezentă cadre generale, hermeneuticele prezentate nu au reușit să depășească fie interpretarea, fie explicația sau comprehensiunea simbolismului arhetipal. O mai bună abordare a acestei probleme de decriptare, o reușește programul hermeneutic a lui V. Lovinescu care este centrat pe ideea „trăirii” simbolurilor. Acesta arată că: „a trăi simbolic lumea înseamnă a o recunoaște ca oglindirea analogică, adesea în sens invers, a unui plan superior. De aceea, lucrurile cele mai mici în lumea noastră simbolizează lucruri cu atât mai mari din lumea imediat superioară, dar cu atât mai greu de interpretat”. („Incantația sângelui” p.38) Acest mod de abordare ne apropie mai mult de înțelesul decriptării individuale, proprii subiectului cunoscător, ce îl poate integra într-un pozitiv sau negativ în universul spiritualității umane, depășind momentul nomotetic care nu este de puține ori steril în decriptare.

În acest context, psihanaliza, hermenautica psihanalitică, prin modul său de analiză a decriptărilor, își construiește o metodă perenă în universul experiențelor umane.

Psihanaliza freudiană depășește momentul explicației cu pretenție de pură obiectivitate. Metoda freudiană de interpretare nu izolează conținutul experienței individuale de particularitățile comportamentului expresiv. Această interpretare pune în evidență sensul fenomenelor psihice, descoperirea motivațiilor acestora, dar aflate doar în viața individului. Depășirea viziunii individuale, freudiene, detașându-se de interpretările pur individuale fără un ansamblu de referință, se realizează prin concepția metapsihică a lui C.G. Jung, în care **inconștientul transpersonal (colectiv)** este deținătorul simbolurilor arhetipale, pentru a căror decriptare este nevoie de o multiplicare a interpretărilor, doar astfel „eliberându-se o pluritate care este fundamentală sensului libertății spiritului” (I. Mânzat, 1994). Ca metodă de lucru, C.G. Jung, folosește „metoda amplificării” în care elementele manifeste ale simbolului arhetipal sunt clarificate, conducând spre cele secrete, latente, prin apropierea de un concept general, conform regulii de interpretare cardanice.

Acest mod de decriptare implică întreaga unitate funcțională a psihicului uman, care desemnează atât straturile inconștiente și conștiente cât și cele transconștiente, pentru că după cum arată C. G. Jung decriptarea are ca „scop... iluminarea sau conștiința superioară prin care situația inițială este ridicată pe o treaptă superioară și depășită.”

Deși au puncte de deplasare diferite, cele două metode hermeneutice (filosofică și psihanalitică) se întâlnesc, evidențiind că sensurile simbolurilor arhetipale nu pot fi sesizate din exterior, iar semnificația ultimă nu ignoră celelalte semnificații, pentru că modul de existență a simbolurilor arhetipale într-un

univers spiritual implică interdependența și complementativitatea acestora. A rupe unul dintre acestea de legăturile cu celelalte, înseamnă doar a-l explica, interpreta dar niciodată de a-i cunoaște funcția lui psihică și existențială.

Astfel în procesul decriptării simbolurilor arhetipale apare atât nevoia existenței și cunoașterii unui cadru general de referință, cât și structurarea unui mod propriu, personal de decriptare, a cărei existență este inerentă oricărui individ uman și în care totalitatea proceselor psihice con-lucrează sinergic pentru a da o explicație și interpretare proprie.

Această comprehensiune proprie individului uman, reflectată asupra unui cadru general de referință, care în principal este dat de cul-

tura individului, duce către o decriptare a simbolurilor arhetipale, ce poate lua forma, se poate constitui într-o, posibilă «hermeneutică individuală».

M.P. CRAIOVAN

Secretul în Științele esoterice

Științele esoterice reprezintă totalitatea acelor teorii, sisteme filosofice și practice care descriu sau se referă la fenomene, procese greu de înțeles, ce scapă explicațiilor raționale. Putem vorbi despre secret în cadrul acestor științe ca fiind echivalent unei comori spirituale, moștenite din generație în generație, prin intermediul inițierii. Păstrarea secretului era absolută, iar divulgarea sa aducea o pedeapsă aspră sau chiar moartea.

O primă inițiere celebră, constituind substanța cărții sfinte a Indiei, **Bhagavad-Gita**, este cea a lui Krishna, care primește Secretul de la însuși Dumnezeu, după șapte ani de meditații și rigori. Trebuie să precizăm că, indiferent dacă ne referim la secretele esoterice ale Indiei (budism, yoga, tantrism, zen), ale Chinei (taoism), ale Greciei antice (orfismul, Micile și Marele Mistere) sau la creștinism (secretul hirotonisirii, taina botezului cu apă, cu foc și cu duf sfânt) nu au toate decât un singur înțeles, o singură semnificație. Aceasta ar putea fi ilustrată printr-un citat-esență din **Bhagavad-Gita**, în care Krishna, marele inițiat, spune: „Ca să atingi Desăvârșirea, trebuie să cucerești Știința Unității, care este superioară înțelepciunii. Trebuie să te înalți la Ființa Divină, care este deasupra chiar și a inteligenței. De îndată ce tu ai descoperit Ființa Divină, care se află deasupra lumii și în tine însuși, hotărăște-te să părăsești vrăjmașul care ia forma dorinței. Supuneți patimile voastre. Satisfacțiile pe care ni le dau simțurile, sunt matricele pedepselor viitoare. Nu este de ajuns să faceți binele, ci trebuie voi

înșivă să fiți buni. Motivul să rezide în față și nu în roadele sale. Renunțați la rodul acțiunilor voastre, dar fiecare din ele să fie un prinos adus Ființei Supreme. Omul care face sacrificul dorințelor sale și ale faptelor sale ființei din care s-a format universul, obține prin această jertfă, desăvârșirea. Căci acolo găsește în el însuși fericirea, bucuria și tot în el însuși lumina este unul cu Dumnezeu”.

În științele esoterice orientale (budism, zen, yoga, tantrism), taina inițierii constă în dobândirea prin merit a unor cunoștințe superioare, ce conferă individului putere, cunoaștere a lumilor subtile, privilegiul unei alte viziuni asupra universului. În urma inițierilor, *discipolul devine capabil să cunoască instantaneu gândurile oamenilor, să producă efecte benefice la distanță, prin simpla folosire a gândului său, el poate vindeca uneori spontan, persoanele ce i se află în preajmă, iar în fazele superioare poate levita sau se poate dematerializa (Pantanjali)*. Având în vedere forța energetică pe care o presupun toate acestea, se înțelege că un corp purificat, perfect dezintoxicat și o minte în care nu mai sălășluiește nici un gând negativ, în care diferența între plăcere și neplăcere, între prieten și dușman, s-a șters, poate fi locul unor astfel de inițieri.

Secretul, în practicile orientale străvechi poate fi considerat analog **tăcerii**. El nu este niciodată discutat, nici măcar între cei inițiați. El se transmite doar energetic și telepatic de la guru la discipol. El nu este rostit niciodată de glasul profan. De altfel, însăși tăcerea (ca asceză - numită **Mauna**) este o sursă inestimabilă de forță lăuntrică. Ea poate duce aspirantul spre realizarea de sine, spre iluminare și eliberare. Pentru aceste practici ezoterice, discuțiile, mai mult sau mai puțin filosofice, sunt considerate o veritabilă pierdere a puterii interioare, o istovire energetică a însuși corpului fizic. Secretul, ca și tăcerea, fortifică interior și amplifică energiile primite prin inițiere, lărgind automat câmpul cunoașterii, cuprinzând de acum dimensuni subtile, ce pot fi percepute în mod obișnuit.

Secretul nu este în nici un caz arogantă sau tendință sectară, cum s-ar putea crede la o primă privire, ci este, pur și simplu, o pavăză, o protecție pentru cel căruia nu i-a sosit încă

timpul să aflu. Uneori, guru conferă inițierea în mod spontan aceluia pe care îi consideră suficient de evoluat spiritual, fără a-i trece prin filtrul unor purificări sau asceze preliminare.

Secretele practicilor sexuale orientale (taoism, tantrism) au fost cu sfințenie păzite secole de-a rândul. Ele erau privilegiul doar al împăraților, care erau ei înșiși simbolul sacralității. Doar ei puteau practica **maithuna** sau unirea sexuală cu continență ce cuprinde un adevărat ritual spiritual, pătruns de sacralitate. Astfel, polul sexual și cel spiritual al ființei, puteau fi unificate și readuse în starea lor de unitate androginală, primordială. Astăzi, mulți dintre înțelepții orientali (Lahiri Mahasaya, Sri Yukteshwar, Paramahansa Yogananda, Mantak Chia ș.a.) au înțeles în revelațiile lor că multe astfel de secrete pot fi și trebuie relevate occidentalilor, pentru ca întreaga lume să poată progresa spiritual. Ei afirmă că ceea ce este dureros, nu este stupiditatea intelectuală, cât obtuzitatea spirituală, desacralizarea și îndepărtarea ființei de originea sa cosmică. În Occident, filosofi ca Spengler, Marcuse, Sartre, au conferit o profundă analiză crizei existențiale prin care trece omul contemporan, denumit din păcate „**omul unidimensional**”.

În **Tao Te King**, a lui Lao Tzeu, găsim următoarea remarcă referitoare direct la

secretele cunoașterii: „Cel ce știe nu vorbește/ Cel ce vorbește nu știe”. Filosoful chinez, de asemenea, notează: „Un bun comerciant își ascunde bogățiile sale și se arată sărac; la fel, un om superior când obține împlinirea virtuții interioare, are aparența unui prost și se arată umil și modest”.

Reacțiile la dezvăluirea unor secrete despre cunoașterea principiilor și legilor universale, sunt surprinse cu o sublimă profunzime în **Tao Te King** :

„1. Când omul cu spirit superior aude vorbindu-se despre reîntoarcerea la Tao (principiul Unic, Adevărul).

2. El pune în practică.

3. Când omul cu spirit mijlociu află despre Tai (Adevărul).

4. Când îl păstrează (urmează), când îl născoceste (este indecis, fluctuant).

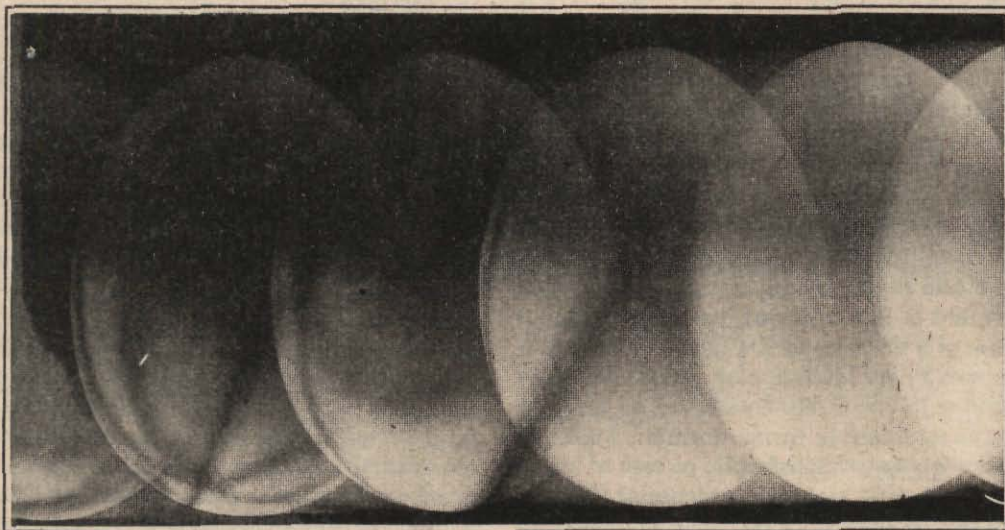
5. Când un om cu spirit inferior aude despre Tao.

6. El râde cu lacrimi (ia în bătaie de joc).

7. De n-ar fi luat în râs, n-ar mai fi adevăratul Tao.

8. Virtutea supremă pare vidă (XLI, p. 76) sau cum spune într-un alt capitol Lao Tzeu: „Pentru proști, adevărul este cea mai sfruntată minciună”.

Se mai spune în taoism că „înțeleptul știe, dar nu îndrăznește să acționeze”, nu fiindcă este silit la aceasta de constrângerile exte-

riore (sociale), ci pentru că înțelege pericolul diseminării unor cunoștințe pe care oamenii nu sunt încă pregătiți să le utilizeze. Înalta Cunoaștere (Prajna - Patanjali) pare unora un fel de pericol și, nu întâmplător, ea nu vine în întâmpinarea oricui. Condițiile pe care le pune Înalta cunoaștere sunt: puterea renunțării, tăcerea și aspirația de a evolua spiritual.

Înalta cunoaștere nu se confundă cu știința. Înalta Cunoaștere cuprinde un evantai de mijloace secrete, prin care se poate ajunge la cunoașterea esenței și a originii ființelor și lucrurilor.

În Rostirea a XIII-a din „Evanghelia după Toma”, Iisus îl cheamă la un moment dat pe Toma și-i dezvăluie ceva doar lui. Când el se întoarce printre prietenii săi, aceștia îl întreabă curioși ce i-a spus Iisus. Dar Toma le răspunde: „De v-aș spune măcar unul din cuvintele Sale, ați arunca cu pietre în mine, iar atunci foc ar țâșni din aceste pietre și v-ar mistui”. Recunoaște aici forța distrugătoare a Adevărului pentru cei ce nu sunt pregătiți să-l înfrunte. „Cina cea de taină” este, de asemenea, un moment de inițiere a Apostolilor, puterea de a vorbi în orice grai, de a făptui lucruri considerate „minuni”.

În Egiptul antic, doctrina Focului-Principiu și a Verbului-Lumină cuprinsă în Viziunea lui Hermes, va rămâne pentru totdeauna o culme a inițierilor. Hermes sau Trismegistul (de trei ori mare: rege, legislator și preot) asupra discipolilor săi că numai cei ce pătrundeau în adâncul templelor subpământene de inițiere, învățau să-l cunoască pe Dumnezeu ca pe o ființă vie. Însușirile sale sunt infinitatea, veșnicia, libertatea, voința atotputernică și bunătatea fără margini.

Misterele de la Eleusis (închinat zeiței Isis) coincid ca misiune spirituală cu misterele orientale. Ele duc la conștientizarea faptului că viața noastră prezentă nu-i decât o țesătură de vise mincinoase și tulburi... Însă dincolo, se întinde o regiune plină de lumină veșnică” (Micile Mistere - Schuré). Noaptea inițierii nu face decât să deschidă ochiul interior, iar la poartă crainicul îndepărtează intrușii care încearcă să se strecoare, cu amenințări groaznice: („Eskato bebeloi”) (Afară ignoranții!).

Proclus, filosoful alexandrin, notează despre Marele Mister: „În toate inițierile și misterele, zeii (spiritele) se arată sub o varietate de figuri; uneori este o lumină fără formă, alteori această lumină ia o înfățișare omească sau altă formă diferită” (Schuré, p.76).

Pitagora a conceput el însuși împărțirea filosofiei într-o cunoaștere esoterică, rezervată numai inițiaților. Membrii școlii sale trebuiau să se lege prin jurământ că vor păstra secretul învățăturilor lui; cel ce-l divulga era considerat mort și i se ridica o stelă funerară. Obligația de a păstra secretul îl deosebea pe filosof de sofistul de rând. Armand Delatte sublinia faptul că ceea ce se ascundea erau ideile și nu ritualurile, deci secretul privea doar teoria, principiile profunde, fundamentale. Astfel, se instalează tradiția unei elite de gânditori ce aveau în seamă o doctrină secretă, de care trebuiau îndepărtate spiritele frivole și care se reflecta asupra unor subiecte pe care religia, știința și învățământul laic, refuzau să le aprofundeze; această doctrină nu era numai speculativă, ci voia să pună la dispoziția adeptilor ei, mijloace superioare pentru a conduce ființele și pentru a înțelege lucrurile.

Platon a fost inițiat și el în Misterele lui Isis. El nu a atins, ca Pitagora, treapta superioară în care devii adept, în care dobândești vederea efectivă și directă a spațiului divin, cu puteri paranormale. El s-a oprit la gradul al treilea, notează Schuré, care îi conferi desăvârșita limpezime intelectuală și dominația completă a inteligenței asupra sufletului și, a trupului.

Eliphas Levi a definit ocultismul ca o filosofie care combină trei științe: cabala sau „matematica gândirii umane”, magia, „cunoașterea legilor secrete și speciale ale naturii care produc forțe ascunse” și ermetismul, „știință a naturii ascunsă în hieroglifice și simbolurile lumii vechi”. Probleme ca farmecele, dedublarea personalității, au fost concretizate în experiențe detaliate de Papus și Cercul său de Studii esoterice. Tradiția a fost alimentată cu noțiuni din budism, din zen, ca o dorință de continuare istorică, în esență, păstrarea, de-a lungul timpului, a flăcării spirituale aprinsă la începutul omenirii.

Gnosticii, considerați azi reprezentanții

unui sistem de gândire independent care a rivalizat cu creștinismul, susțin că mulțumită secretelor Gnozei, se ridică până la Dumnezeu străin și descoperă, în același timp, originea și scopul a toate. În greacă, gnosîs înseamnă cunoaștere a ceva; Pitagora definea partea secretă a filosofiei sale gnosîs ton onton sau cunoașterea ființei; acest termen, luat în sine, Gnoza, subînțelege cunoașterea Dumnezeului străin de această lume, izvor al tuturor cunoașterilor posibile. Așa cum îl traduce și H.C. Puech, când rezumă trei texte gnostice: „a avea gnoza, înseamnă să cunoaștem ceea ce suntem, de unde venim și unde ne ducem, prin ce suntem mântuiți, care este nașterea noastră și care renașterea noastră”.

Cabaliștii credeau că transmit de-a lungul secolelor învățătura secretă a lui Moise, adică tot ceea ce el n-a voit să divulge în Pentateuh, din revelațiile făcute lui de către Dumnezeu pe muntele Sinai, preferând să încredințeze prin viu grai, noțiunile cele mai importante celor 70 de Bătrâni din Israel. Un cuvânt sacru, spune această filosofie, când știi cum să-l pronunți, poate distruge sau poate crea o lume. O singură permutare a literelor unui cuvânt are consecințe cosmice, susține filosoful Cabalei. Ea leagă teoria de practică, procedând la intervenții teurgice, secrete, pentru păstrarea sănătății sau pentru reușita unor acțiuni.

În Zohar, cartea sfântă a Cabalei, se găsește capitolul „Secretul secretelor” (Iethro), care vorbește de fiziogonomie și chiromanție, domenii ale magiei explorate azi de unii cercetători.

Alchimia a început să se manifeste în antichitatea greacă, însemnând inițial prepararea argintului și aurului. Secretele alchimiei occidentale s-au transformat rapid într-o știință devenită azi prodigioasă: chimia. În Orient, ea a rămas la nivelul simbolic, căutând mai departe misterul metamorfozei interioare a individului profan. Pentru alchimiștii chinezi, aurul nu este altceva decât desăvârșirea spirituală, iluminarea, cunoașterea lui Dumnezeu.

Putem spune, în concluzie, că orice cunoaștere spirituală se desăvârșește prin accesul la diferite taine cu grade diferite de profunzime.

Moartea inițiativă este socotită „a doua naștere”, o „naștere întru Domnul” cum spune

ritualul creștin, o naștere prin care se revine la sacralitatea originară și este reluată participarea conștientă la evoluția spirituală a omenirii. Moartea inițiativă semnifică o schimbare, o metamorfoză interioară, însoțită de pildă în India de schimbarea numelui profan cu un nume sacru. Secretul este cel care dă forță acestei transformări lăuntrice, cel care preschimbă argintul filigranat în aur pur, incandescent, particică din filigranul cosmic, indivizibil.

Devotamentul sincer, puterea renunțării și aspirația sunt condițiile pe care un discipol trebuie să le îndeplinească pentru a i se revela micile și marile mistere ale acestei lumi. Numai atunci poate inițiatul să ajungă un inițiator, profet și teurg, adică vizionar și creator de suflete. Căci numai acela care-și comandă sieși, poate comanda altora; numai acela care este liber, îi poate elibera pe alții.

Cercet. șt. Marilena GRIGORE
Institutul de Științe Socio-Umane, Iași

Știți să vă disimulați emoțiile?

Atunci când se întâmplă ceva, unele persoane știu să-și păstreze o figură impasibilă, nelăsând ca vreun sentiment să transpară. Altele, în schimb, reacționează evident și nu-și pot stăpâni nervii. Ele nu știu să-și ascundă emoțiile, iar râsul, ca și plânsul, le trădează imediat. Dv. din ce categorie faceți parte?

1. Unde v-ar plăcea să locuiți?
 - a. Într-un castel scoțian din secolul XVII, situat pe malul unui lac.
 - b. Într-o clădire alsaciană, cu vedere spre un port.
2. Dacă ar fi să scrieți o noulă, unde ați plasa acțiunea?
 - a. În palatul Versailles și în împrejurimi.
 - b. La Veneția, printre gondole și vaporase.
3. Cumpărați uneori lucruri de care nu aveți nevoie și pe care nu le utilizați niciodată?
 - a. Foarte des.
 - b. Puțin.
 - c. Nu.
4. Sunteți sensibil(ă) la modificările de vreme?
 - a. Da, enorm.
 - b. Puțin.
 - c. Nu.
5. Ați ajuns la cinematograful în momentul în care filmul deja a început. Mai intrați să-l vedeți?
 - a. Da, desigur.
 - b. Nu.

6. Aveți un motiv foarte serios să criticați pe cineva. În ce mod procedați?
 - a. Cu severitatea care se impune.
 - b. Cât mai neutru posibil.
 - c. Foarte politicoasă, desigur.
7. Cineva își cere scuze pentru răul pe care vi l-a făcut. Puteți să uitați și să iertați repede?
 - a. Da.
 - b. Îmi trebuie ceva timp.
 - c. Să iert, poate, dar să uit, niciodată.
8. Auziți tot felul de vorbe despre dv. Reacționați în vreun fel?
 - a. Da, încerc să restabilesc adevărul.
 - b. Aceasta depinde de ceea ce s-a spus.
 - c. Nu, nici nu mă interesează.
9. Într-o pădure de fag, toamna, când frunzele au devenit ruginii, deveniți melancolic(ă)?
 - a. Da.
 - b. Nu.

COTARE: 1. a(1p); b(4p) – 2. a(4p); b(1p) – 3. a(4p); b(2p); c(0p) – 4. a(4p); b(2p); c(0p) – 5. a(4p); b(1p) – 6. a(0p); b(2p); c(4p) – 7. a(4p); b(2p); c(0p) – 8. a(4p); b(2p); c(0p) – 9. a(4p); b(1p).

REZULTATE: Calculați-vă punctajul și citiți paragraful care vi se potrivește!

De la 0 la 10 puncte: Nimic și nimeni nu vă poate tulbura. Indiferent care ar fi obstacolele și oamenii care vi se opun, niciodată nu veți fi surprins descoperit. Este imposibil să vă impresioneze ceva, astfel încât lumea se întreabă dacă sunteți capabil(ă) să reacționați emoțional. În orice circumstanță rămâneți stoic, deoarece estimați că a vă arăta sentimentele este un semn de slăbiciune. **Sfatul psihologului:** Nu uitați că farmecul unei ființe umane constă și în faptul de a nu se comporta ca un robot, rece, distant și fără emoții.

De la 11 la 20 puncte: Fiecare dv. energetică și întreprinzătoare vă ajută să depășiți

greutățile. Știți să faceți față situațiilor fără să vă pătați obrazul. Dar în viața dv. particulară sunteți mult mai puțin singur(ă), ajungând uneori să vă lăsați emoțiile să iasă la suprafață. În restul timpului, sunteți mai curând stilul care-și păstrează sângele rece, chiar dacă asta vă costă nervos. **Sfatul psihologului:** Felicitări, știți să faceți față situațiilor și sunteți suficient de stăpân(ă) pe dv. ca să nu vă lăsați subjugați(ă) de sentimente.

De la 21 la 30 puncte: Natura dv. sensibilă nu prea vă protejează împotriva loviturilor. Ceea ce irită puțin unele persoane, pe dv. vă doboară complet. Cea mai mică dificultate vă îmbolnăvește. Din fericire, supărarea dv. nu durează prea mult timp, căci sunteți foarte curajos și știți să vă reveniți, chiar și atunci când vi s-a făcut un rău foarte mare. Vă regăsiți mult mai puternic(ă) deoarece știți să trageți o concluzie pozitivă din ceea ce s-a întâmplat. **Sfatul psihologului:** Încercați să vă stăpâniți mai bine și să parați ceea ce vi se spune.

Mai mult de 31 de puncte: Atunci când sunteți comparat(ă) cu alții, vă simțiți slab(ă) și abandonat(ă). Sunteți o „victimă” ideală. Atrageți oamenii care vor să se impună cu orice preț, căci niciodată nu opuneți rezistență. Fugiți sistematic din fața oricărei probleme și, dacă până la urmă sunteți confruntat(ă) cu ceva dificil și nu reușiți să-i faceți față, vă culpabilizați. **Sfatul psihologului:** Luați cunoștință de punctele dv. forte. Aveți destule resurse, nici măcar nu vi le imaginați. Faceți un efort în acest sens și veți vedea că vă veți alege cu enorme satisfacții.

Mihaela CONSTANTINESCU

(Urmare din pag. 4)

important fără să conștientizeze neapărat acest lucru. Teama lui se exprimă prin: “ce-ar crede lumea dacă ar afla că eu...?” Deci este o atitudine de autoapărare, ducându-l la o izolare parțială de societatea din care face parte.

Mincinosul face - în mod deliberat - o alegere nonconformistă între realitate și ficțiune, cea de-a doua opțiune fiind cea care-i aparține. Din punct de vedere psihosociologic, mincinosul reprezintă măsura gradului de comunicare reală dintre indivizi și dintre microgrupuri - în timp ce, din perspectivă psi-

hologică, acesta este considerat prin prisma comportamentului său deosebit de complex, comportament ce trebuie surprins și evaluat în contextul personalității printr-un ansamblu de factori, ca și din punctul de vedere al vârstei psihice. Starea de normalitate-anormalitate psihică este și ea un element al talerului balanței ce depistează minciuna, deoarece patologia notează în taxionomiile sale pe cei cu tulburări de personalitate sau psihopatie.

Psiholog Gabriela STANCIU

Puterea secretului

Secretul, indiferent de natura lui, este întotdeauna un subiect ce trezește interesul, invită la meditație, amplifică puterea deținătorului său. Născut o dată cu omenirea, secretul își are originea, se pare, la pomul cu fructul oprit. Ceva mai târziu, în antichitate, templele egiptene erau cele care ascundeau privirilor clădiri particulare și izolate, destinate ritualurilor speciale numite mistere, pe care le celebrau numai câțiva inițiați, preoți aleși, numiți hierofanți. Puțini la număr erau și candidații la inițiere cărora urma să li se dezvăluie taina marilor mistere, admiși la acest ritual în urma unor condiții stricte și severe, care se angajau prin jurământ să păstreze tăcerea asupra cunoașterii secrete.

Născută din dorința de a readuce omul la principiile pe care specia umană le-a pierdut de mult timp, misterele au, se pare, ca ultim scop, ocrotirea semnificației evenimentelor prețioase ale istoriei.

Asociate aceluiași înțeles, taina, secretul sau misterul constituie condiția intimă și greu de realizat a unei științe sau arte.

Desemnat ca atribut al informației confidentiale, secretul se identifică, astfel, cu aspectul necunoscut sau nedivulgat al realității.

De-a lungul timpului, secretul informației a servit o gamă foarte largă de interese, pornind de la cele intime, personale, individuale, ajungând până la cele economice, politice, militare la nivel național sau internațional.

Secretul informației joacă un rol important în capacitatea unui grup organizat de a-și discreditat rivalul, fără a deveni el însuși vulnerabil la manipulare sau atac. Se conturează ideea că secretul informației este o artă și, totodată, o strategie folosită în mod obișnuit în relațiile sociale simple sau complexe dintre indivizii umani.

Se explică, așadar, de ce, de-a lungul isto-

riei, marile puteri au creat importante servicii speciale care aveau sarcina de a obține informațiile cu caracter vital pentru guvernanți, dar și de a le manipula în interesul acestora.

Unele secrete sunt păstrate cu sfințenie, altele "transpiră". Atunci când scurgerea informației este accidentală, ea nu reprezintă decât un secret păstrat în mod defectuos. Dar, se poate întâmpla ca scurgerile de informații să aibă un caracter premeditat. Acestea sunt "lovituri informaționale", lansate în mod conștient și care-și ating victima cu precizie. De această dată este vorba de informația dirijată pe o anumită direcție, lucru care înlesnește atingerea unui scop scontat.

Majoritatea operațiunilor speciale cu caracter informațional s-au bazat pe falsuri, cu alte cuvinte, pe inducere în eroare, vizându-se în această situație efectul psihologic produs de informația ce se propagă.

În ultima perioadă s-au făcut câteva încercări de informare a opiniei publice în legătură cu anumite realități legate de fenomenul O.Z.N. Conform unor surse confidentiale, oficialitățile americane sau rusești, precum și câțiva membri ai agențiilor de informații au realizat contactul oficial cu... civilizații extraterestre. Conducătorii politici și guvernamentali ar fi preocupați în prezent de impactul pe care acest contact l-ar avea asupra populației și ar lăsa, pentru moment, să transpară numai acele informații cu caracter de certitudine.

(Continuare în pag. 29)

Între secretul de stat și transparență

Dacă transparența, percepută ca dreptul individului la informare, a fost unanim considerată una dintre victoriile importante de după căderea regimului totalitar, secretul, mai exact secretizarea unor informații, a fost nu o dată privit ca un atavism specific acelei epoci revoluate. Subiectul în cauză a făcut carieră în disputele politice din ultimii cinci ani, găsindu-și un reflex imediat și scontat în mass-media. Numai că nu rare au fost cazurile în care unele puncte de vedere, deși exprimate într-o manieră ce se dorea convingătoare, s-au dovedit fie lacunare la capitolul cunoștințe de specialitate, fie incorect argumentate, fie de-a dreptul confuze sau incoerente.

Nu e deloc dificil să ne amintim alegerii de tipul: "Ce secrete are de protejat România, când se află în stadiul de dezvoltare cunoscut și când sateliții pot oferi, oricum, informații de mare precizie?". Se cuvine menționat aici că o asemenea opinie aberantă nu viza în principal secretele în sine ale statului român, ci însăși existența unor organisme menite să asigure apărarea siguranței naționale, în primul rând S.R.I.

Chiar dacă în momentul de față se fac mai puțin sau deloc auzite puncte de vedere la fel de absurde, nu se poate spune că măsurile pentru reglementarea apărării secretului de stat nu întâmpină încă o opoziție pe cât de dârză, pe atât de diversificată și subtilă. Printre argumentele mai noi figurează cele ce susțin că asemenea măsuri constituie un adevărat "atentat la transparență" și, în plan mai larg, la democrația însăși.

Antagonism aparent sau real?

Nu numai la noi, ci și în toate țările democratice, secretul și transparența sunt percepute, îndeosebi în plan teoretic, ca noțiuni dis-

juncte. Ambele sunt acceptate, însă, ca necesități cu drept egal de cetate. Ambele sunt valori cu anume relativitate, cu limite variabile, în general sever reglementate din punct de vedere juridic. Faptul că de multe ori se interferează zonele de interes ale celor ce dețin și administrează informația clasificată ca secretă - îndeobște autoritățile - și ale celor ce vor să obțină și să difuzeze acest gen de informație - în principal presa, dar nu numai - este privit ca o realitate obiectivă ce merită atenție și căreia i se aplică diverse corecții legislative în timp, dar nu ca un conflict ireductibil.

Când raportul dintre informația clasificată și transparență este bine echilibrat și fundamentat juridic, el seamănă cu cel dintre necesitate și libertate, în accepția dialectică - nu neapărat marxistă, ci hegeliană. Pentru că, atunci când necesitatea protejării unor informații de însemnătate vitală pentru siguranța națională este corect acoperită de un text de lege, iar cetățenii devin conștienți de acest lucru, ei nu mai resimt limitarea unui drept fundamental. Ajunși în acest punct ne îngăduim aprecierea că antagonismul celor două noțiuni - atât de evident în plan teoretic, la nivelul definițiilor - se diluează mult ca urmare a armonizării lor juridice, care anulează, practic, antagonismul. Legea reglementează exact care anume tip de informație poate fi clasificată și care are circulație liberă, iar norma respectivă trebuie cunoscută și aplicată atât de administratorul informației, cât și de eventualii solicitanți. De fapt, legea acționează restrictiv în ambele sensuri. Pe de-o parte, nu îngăduie o secretizare excesivă, asigurând o pondere covârșitoare informației

de largă circulație, pe de altă parte, nu îngăduie obținerea și difuzarea acelor informații ce ar prejudicia apărarea siguranței naționale.

Studiind cu atenție situația de la noi, suntem nevoiți să recunoaștem că, în momentul actual, antagonismul celor două noțiuni, doar aparent în condiții normale, se manifestă în forme cât se poate de reale. Cauza fundamentală este lipsa unei legi referitoare la informațiile secrete și, în primul rând, la cele care reprezintă "secret de stat". Neînfrânate de prevederile unui act normativ emis de Parlament, tendințele funciar-antagonice ajung să se confrunte deschis. Pe de-o parte, deținătorii informațiilor - și aici ne referim nu numai la cele ce țin strict de domeniul siguranței naționale, ci și la cele din domeniul economic și social - se consideră îndreptățiți să secretizeze cât mai multă informație, pentru că absența legii le sporește automat responsabilitatea. Faptul este contestat vehement de presă, care încearcă să dărâme aceste bariere, uneori nu cu mijloace tocmai ortodoxe. Dată fiind cauza obiectivă, nu putem să nu admitem că, până la un punct, ambele părți au dreptate. La fel de adevărat apare însă și reciprocă - până la un punct, ambele părți se află în eroare. Totuși, dacă ar fi să judecăm ponderea erorii, ar trebui să ne punem o întrebare preliminară: ce lucru dăunează mai mult interesului general - un secret de stat dezvăluit sau o informație comună nedată publicității din motive de secretizare excesivă? Părerea noastră este că prima variantă este mai periculoasă.

Argumente de ocazie

În disputele politice evocate anterior, criticii cu orice preț ai Legii secretului de stat au folosit cu o frecvență remarcabilă o serie de argumente ce invocau legislația altor țări, mai exersate în ale democrației. În esență, ele sunau cam așa: de ce să facem noi o lege specială în acest domeniu, când cele mai multe țări democratice nu au așa ceva, folosind exclusiv Codul Penal?

Nimic mai fals ca această argumentație. În ciuda unor multiple diferențieri în ceea ce privește forma și denumirea actului normativ sau încadrarea juridică a diverselor infracțiuni, toate marile țări occidentale au emis documente cu putere de lege, în care sunt prevăzute clar: clasificarea informațiilor în funcție de nivelul de secretizare, cine este abilitat să opereze această clasificare, regimul stocării, prelucrării și circulației informațiilor secrete, responsabilitatea administrării acestora,

infracțiunile și pedepsele. E drept, aceste documente sunt extrem de diverse. În S.U.A. este vorba de un ordin cu putere de lege emis de președinte. În Anglia se cheamă "Legea privind secretele oficiale" și, din 1889, când a fost elaborată prima dată, a suferit modificări în 1911, 1920 și 1989. În Franța, sunt funcționale un decret din 1981, referitor la protecția secretelor și informațiilor privind apărarea națională și siguranța statului și unul din 1986, privind crearea Direcției Securității Sistemelor de Informații. În Italia, materia respectivă se găsește în cuprinsul Legii privind organizarea și funcționarea serviciilor de informații și de apărare a secretului de stat. În Polonia, unde există de mai mult timp o asemenea lege, Parlamentul a înăsprit recent dispozițiile referitoare la secretele de stat și de serviciu, introducând, între altele, obligativitatea păstrării acestor secrete de către toți cetățenii, inclusiv de către ziaristi.

Oprindu-ne doar la aceste câteva exemple, am sublinia că nu există țară care să trateze lejer problematica secretului de stat. E adevărat, există și formule hibride, în care o serie de prevederi mai ample din Codul Penal sunt corelate cu normative speciale. Dar de aici până la afirmația că respectivele țări nu au reglementări legale speciale privind secretul de stat este o cale foarte lungă.

Un exemplu suplimentar cred că poate fi util în acest moment. Actul normativ american este foarte concis și exact, nu abundă în categorisiri și nu se pierde în hățișurile juris-prudenței, lăsând pedepsirea infracțiunilor în seama Codului Penal. În plus, informațiile din domeniul economic - cu excepția celor cuprinse în programele nucleare și în alte câteva programe speciale - nu fac obiectul respectivului ordin, rămânând la latitudinea agenților economici. În ciuda acestui fapt, accesul la informații se desfășoară într-un mod foarte ordonat, eficient și corect, și nu credem că cineva ar putea afirma că în S.U.A. secretele se pot obține la orice colț de stradă. În ceea ce privește genurile de informație clasificată, acestea diferă destul de puțin de la o țară la alta, întrucât peste tot există cam aceleași segmente de activitate considerate tabu. Diferențe sensibile se înregistrează, evident, în ceea ce privește volumul informațiilor stocate, în valori absolute.

Este deci necesară sau nu o lege a secretului de stat?

Evident retorică, întrebarea - evocată indi-

rect de mai multe ori pe parcursul articolului - și-a conturat, în viziunea noastră cel puțin, un răspuns afirmativ lipsit de echivoc. Însăși situația de la noi - cu toate dificultățile și nebulosoasele tranziției - ar trebui să impună urgentarea adoptării unui asemenea act normativ. Și, dacă tot vorbim de situația de la noi, nu putem evita precizarea că aceasta este agravată de un paradox: o astfel de lege există, nefiind încă abrogată (vestita Lege nr. 23/1971), dar nu se mai aplică fiind considerată "ceaușistă". Cu riscul de a fi etichetați în fel și chip, susținem că asta seamănă cu aruncarea copilului din albie o dată cu apa.

De altfel, asemenea paradoxuri juridice au mai fost repetate la noi după decembrie '89 și ne este teamă să nu ne obișnuim prea tare cu ele. Ar fi suficient să amintim un singur exemplu semnificativ - "abolirea tacită" a Legii patrimoniului cultural, care a provocat daune incalculabile României.

N-am vrea să se înțeleagă susținem repunerea în circulație a Legii 23. Dimpotrivă, credem că ea ar trebui abrogată cât mai repede, dar să fie înlocuită cu un text legislativ adecvat necesităților actuale ale societății românești. Iar un asemenea document există - este vorba de Proiectul Legii secretului de stat - înaintat Senatului în urmă cu un an și jumătate. El a avut, însă, o soartă nu prea favorabilă, neajungând la faza discutării în plenul Camerelor legiuitoare.

Critica proiectului s-a bazat pe afirmații tendențioase ori nejustificate, cum ar fi inutilitatea unei asemenea legi, din moment ce nici alte țări nu o au, faptul că definiția secretului de stat ar fi nepermis de largă, favorizând tot felul de abuzuri, sau că secretele de stat ar trebui să fie doar cele referitoare la siguranța națională, nu și cele privind interesele politice, economice, tehnico-științifice.

Realitatea este, însă, cu totul alta, față de articolul 150 din Codul Penal, care dă o definiție extrem de largă și interpretabilă noțiunii de secret de stat, proiectul de lege, prin menționarea riguroasă a celor 13 categorii de secrete de stat, restrânge mult sfera informațiilor ce nu pot fi făcute publice. De altfel, majoritatea covârșitoare a acuzelor la adresa proiectului de lege, vehiculate insistent de unele ziare, arată fie necunoașterea temeinică a legislației noastre și a celei din țările luate drept etalon în domeniu, fie reaua credință a

interpretării datelor. Intenția este cât se poate de transparentă: blocarea proiectului de lege vizează limitarea sferei de acțiune a S.R.I. și a celorlalte organisme cu atribuții în domeniul apărării siguranței naționale.

De aceea, pornind de la adevărul axiomatic - necontestat pe față nici de cei mai aprigi critici ai proiectului în cauză - că *apărarea siguranței naționale este o problemă de interes vital pentru întreaga țară*, apreciem că o lege a secretului de stat bine gândită și riguros întocmită, constituie un instrument juridic indispensabil. De fapt, absența ei nu favorizează pe nimeni. Nici structurile informative create legal, care sunt obligate să baleieze între o lege existentă, dar nefuncțională și o lege nouă, modernă, dar neadoptată încă; nici guvernul, ministerele și ceilalți administratori ai informațiilor clasificate, nevoiți să se descurce prin inițiative proprii și, tocmai de aceea, oarecum facultative; nici Justiția, pentru care Codul Penal nu asigură o marjă riguros delimitată de interpretare; nici opinia publică, confruntată nu de puține ori cu inerții birocratice favorizate de inexistența unei legi clare și bine întocmite. Utilitatea unei asemenea legi rezultă și din faptul că, propunând sancțiuni și pentru contravenții la regimul secretelor de stat, nu doar pentru infracțiuni, asigură cadrul juridic și pentru prevenirea unor delikte de acest gen, activitate de însemnătate majoră în plan social.

Nu avem pretenția că proiectul legii secretului de stat ajuns la Senat este perfect. El are destule segmente ce se cer îmbunătățite. Considerăm că importantă este decizia tuturor parlamentarilor de a-l aduce în prim-planul atenției și de a contribui la definitivarea unui text echilibrat, realist, modern și eficace, capabil să asigure un raport normal între necesitatea apărării secretelor de interes național și libertatea informării.

Ca să nu mai vorbim despre faptul că, așa cum susține un principiu de drept, unanim recunoscut, absența legii este mai păgubitoare decât existența unei legi imperfecte.

Senator, Vasile VĂCARU
*Președinte al Comisiei Comune
permanente a Camerei Deputaților și
Senatului pentru exercitarea
Controlului parlamentar asupra
Serviciului Român de Informații.*

De ce oamenii pot să folosească informațiile în detrimentul semenilor?

Să presupunem, fie și prin absurd, că într-o comunitate orice informație ar fi accesibilă tuturor oamenilor, că toate relațiile dintre oameni, ca și relațiile dintre ei și organizațiile în care funcționează sau cu care intră în relații conjunctural ar fi transparente.

Să presupunem că și relațiile dintre oameni ce aparțin unor comunități diferite ar fi transparente, că relațiile dintre organizațiile ce susțin funcționarea comunităților ar fi transparente.

Să formulăm acum două întrebări:

- ce afirmații sunt plauzibile despre presupusele organizări sociale în care toate informațiile ar fi transparente?

- de ce astfel de situații nu aparțin posibilităților organizărilor sociale care s-au succedat până acum?

La prima întrebare un răspuns plauzibil ar putea să conțină afirmațiile:

-organizările sociale ar fi mult simplificate, ele nu ar conține organizații specializate nici în ascunderea și protejarea anumitor informații, nici în dezinformare, nici în obținerea unor informații pe căi ascunse și "ilegale", nici în descurajarea folosirii informațiilor în detrimentul oamenilor sau al unor organizații;

- acele organizări sociale ar trebui să

conțină bănci de date accesibile oamenilor și organizațiilor nu doar din propria comunitate, ci din oricare din comunitățile ce coexistă;

- în astfel de organizări sociale, oamenii ar putea să dispună de capacități similare de procesare a informațiilor, dominarea informațională ar trebui să nu mai fie nici posibilă, nici avantajoasă pentru a supraviețui deoarece regimul informațiilor ar trebui să nu afecteze nici un om și să nu privilegieze nici un om;

- în aceste condiții, este de presupus ca oamenii să fie deschiși, să nu mai fie confrunțați cu situații care să facă tentantă agresiunea informațională. Deci, oamenii s-ar confrunța cu mult mai puține situații insecurity, viața lor nu ar mai conține drame ce decurg din utilizarea informațiilor în detrimentul semenilor, din manipulări informaționale sau din agresiuni informaționale.

Acceptând acest răspuns, fie și cu caracter ipotetic, să ne raportăm la cea de a doua întrebare: de ce astfel de organizări sociale nu aparțin posibilităților organizărilor sociale care s-au succedat până acum oriunde în lume?

Răspunsurile plauzibile ar trebui să se pronunțe atât asupra felului de a fi al oamenilor, cât și asupra organizărilor sociale, asupra situațiilor în care ele pun oamenii, asupra presiunilor de natură formativă pe care organizațiile le exercită asupra oamenilor.

La prima vedere, sunt posibile două abordări: 1) oamenii au proprietăți ce nu fac posibile organizările schițate; 2) organizările sociale sunt cele care fac din oameni ființe care ascund, falsifică și procură informații pe căi ascunse. Cele două abordări sunt sugerate de principalele concepții despre natura omului ce se confruntă de-a lungul secolelor: cele care susțin că oamenii sunt prin natura lor buni, dar sunt sub vremuri, deci societatea îi constrânge să fie răi, să-și agrezeze semenii, să încerce să profite de unii dintre semenii; cele care susțin că oamenii, prin natura lor, sunt răi și, ca urmare, societatea trebuie să adopte măsuri pentru a descuraja manifestările periculoase, pentru a se proteja de

astfel de manifestări.

În primul caz, este legitimă nedumerirea; dacă oamenii sunt prin natura lor buni, cum se face că organizările sociale nu sunt și ele "bune"?

În al doilea caz, nedumerirea poate fi la fel de simplu și tranșant formulată: dacă oamenii sunt, prin natura lor, răi, cum se speră ca organizările sociale să fie capabile să organizeze protecția, descurajarea și combaterea răului din oameni? Cu cine? Cu oameni care sunt și ei răi, prin natura lor?

Studiile pe care le efectuez de peste cincisprezece ani, concretizate recent în volumul *Procesualitatea socială*, furnizează informații ce fac plauzibil un alt răspuns. Încercăm să-l schițăm cât mai succint.

Oamenii nu sunt prin natura lor nici răi, nici buni. Socializarea constă în emergența unor procesori de informații care conexează oamenii în modalități ce transcend reglările de natură biotică. Pentru a ne pronunța asupra proprietăților lor trebuie să ne referim la condițiile în care se constituie prima generație de procesori sociali de informații, deci la posibilitățile de procesare a informației specifice comunităților arhaice. O astfel de referire este indispensabilă deoarece, proprietățile acestor primi procesori sociali de informație sunt cele care oferă cadrul în care emerg generațiile ulterioare de procesori. Organizările sociale ce se succed generând ceea ce numim curent istoria omenirii decurg unele din altele în funcție de particularitățile primelor organizări, chiar dacă ele încearcă să fie soluții noi pentru situațiile problematice, contradictorii ce apar în procesul funcționării organizărilor anterioare.

Primii procesori sociali de informații se constituie în variante ce decurg atât din proprietățile procesorilor de informații specifice organismului omului, cât și din presiunile existențiale ale mediului ambiant. Deci, aici trebuie să fie "cheia" problemei!

Bio-procesorii de informații ai mamiferelor funcționează în modalități care întrețin comportamente pe care le putem caracteriza ca fiind viclene? Se protejează ele folosind

modalități ce pot fi interpretate ca fiind manifestări ce includ mascare și inducere în eroare? Dacă răspunsurile sunt afirmative, putem susține că procesorii sociali de informații, construindu-se în prelungirea lor, în funcție și de situații pe care bio-procesorii le întrețin, vor dezvolta competențe similare.

În ceea ce privește presiunile exercitate de ambianța hominizilor, este plauzibil ca ele să-i pună în situații de tipul celor cu care se confruntă orice mamifer: trebuie, deci, să satisfacă cu prioritate propriile nevoi funcționale și de reproducere, în modalități ce includ confruntări și raporturi de dominare-supunere. Când procesorii sociali de informații sunt încă puțin performanți, producerea hranei este mai puțin probabilă decât căutarea ei în ambianță. Dacă anumite nevoi oamenii le satisfac individual, ceea ce este indubitabil, accesul la resurse fiind o problemă, procesorii lor de informații vor conține reguli care induc și încurajează comportamente competitive, care justifică acțiuni realizate în detrimentul altor oameni. În măsura în care anumite nevoi se pot satisface numai în grup, procesorii vor conține reguli care să stimuleze conlucrarea loială și transparentă dar și măsuri de protecție în raport cu alte organizări sociale.

Dacă oamenii posedă atât bio-procesori, cât și interpretori cu proprietăți ce decurg din apartenența lor la organizări sociale, între procesorii lor pot să fie atât compatibilități, cât și incompatibilități. Deci oamenii, folosind două tipuri de procesori, pot să intre în relații complicate, care includ manifestări viclene, intenția de a păcăli sau de a profita, chiar de a acționa în detrimentul semenului dacă pe această cale se obține ceva ce este perceput ca dezirabil, ca un avantaj sau ca o plăcere.

Cât timp procesorii de informații nu fac posibile interpretări satisfăcătoare ale consecințelor manifestărilor, oamenii nu pot conștientiza decât cel mult parțial răul pe care îl produc sau care poate decurge din atitudinile lor. Deci, în prima secvență a socializării nu se pot întruni condițiile pentru ca

organizările sociale și oamenii să funcționeze în condiții de genul celor presupuse inițial, nu pot să fie transparente. De astfel, oamenii și comunitățile arhaice nu pot să aibă o interpretare cât de cât satisfăcătoare a ființării lor, inclusiv a capacităților lor de procesare a informației, pe măsură ce interogările devin posibile, răspunsurile conținând erori, devin surse ale unor procese sociale contradictorii, ce insecurizează oamenii și dramatizează relațiile dintre ei. În astfel de condiții, nici relațiile oameni și organizații și, cu atât mai puțin, relațiile dintre organizații nu pot fi loiale și transparente.

Din explicația schițată nu rezultă că ascunderea informațiilor și, corolarul ei, încercarea de inducere în eroare și de obținere a informațiilor netransparente aparține organic modului de a fi al oamenilor în societate. Modelul pe care îl folosim pentru a ne pronunța justifică doar afirmația: având capacități de procesare nesatisfăcătoare, oamenii nu-și pot soluționa problemele existențiale în modalități care să excludă agresarea sau păcălirea semenilor.

Putem oare conchide că manifestările menționate se justifică numai cât timp oamenii nu dispun încă de interpretarea satisfăcătoare a ființării lor sociale și biotice, deci și a capacităților lor de procesare a informațiilor? Răspunsul depinde de raporturile posibile între procesorii biotici și cei sociali. Rămâne de clarificat dacă procesarea socială satisfăcătoare mai justifică modalitățile viclene de reglare biotică. În acest stadiu al investigațiilor nu pot oferi un răspuns satisfăcător, falsificabil. Dar este predictibilă posibilitatea elucidării problematicii.

Deocamdată, se poate susține: cel puțin cât timp procesarea socială a informațiilor nu este satisfăcătoare, rămâne posibilă utilizarea informației în modalități și cu scopuri ce pot fi orientate în detrimentul semenilor. Concluzia justifică precauții de genul celor numite prin expresii ce conțin termenul "secret".

Dacă ne raportăm la realii ființării sociale, putem ilustra capacitatea explicativă

a schiței expuse. De pildă, distincția între viața privată și cea publică introduce limite în transparența informațiilor explicabile dacă luăm în considerare că viața privată este cea în care bio-procesările pot fi dominante în raport cu procesările sociale. De asemenea, expresii precum: agresare psihică, manipulare informațională, dar și spionaj, contraspi-onaj, corupere, trădare etc. dezvăluie posibilitatea utilizării informațiilor în mod sistematic în detrimentul unor comunități, organizații sau oameni. Expresia manipulare informațională exprimă fondul problemei deoarece din explicația schițată rezultă că informația poate fi folosită pentru a conlucra, dar și pentru a acționa în detrimentul semenilor. Cât timp manipularea este o realitate, măsurile de protejare a unor informații sunt de dorit.

Dacă explicația pe care am dat-o procesorilor sociali este corectă cele mai eficiente modalități de protecție pot să decurgă din corecta înțelegere a modalităților în care oamenii și organizările sociale procesează informația. Oamenii nu pot să sesizeze eventualele manipulări sociale- de la jocurile politice ascunse la întreținerea unor false nevoi de consum din interese comerciale, de la denigrarea unor persoane la agresarea matricilor culturale naționale- dacă nu dispun de o interpretare corectă a locului informației și proceselor informaționale în procesele sociale. De aceea susținem: numai în condiții de transparență informațională, care include și capacitatea generalizată de interpretare satisfăcătoare a proceselor sociale, oamenii ar putea să ființeze în societăți care să nu mai conțină agresiuni și manipulări informaționale. Presupun că atunci nu vor mai avea de ce să se ascundă unii față de alții. Desigur, discreția și pudoarea vor continua să modeleze relațiile dintre oameni și viața privată dar este plauzibil ca ele să capete alte interpretări. În acest context devine acută întrebarea: vor reorganiza oamenii ființarea socială astfel încât să fructifice posibilitățile menționate?

Dr. Lucian Culda

Sunteți secretos?

Suntem mai deschiși sau mai rezonați față de ceilalți. Pentru unii, problemele lor sunt problemele tuturor; pentru alții, a fi discreți merge până la a fi excesiv de secretoși. Pentru a vedea din care categorie faceți parte, încercuiți câte o variantă de răspuns la fiecare din întrebările de mai jos. Varianta încercuită reprezintă modul dv. de-a gândi și activa.

1. Ați asistat deseori la discuții referitoare la felul cum se îmbracă una din colegele dv.

- a. o puneți în temă.
- b. îi sugerați prin aluzii vagi să-și schimbe "stilul".
- c. nu vă amestecați

2. O prietenă vă solicită să arbitrați o discuție cu soțul ei, privind infidelitatea de care este acuzată de acesta.

- a. acceptați imediat, solicitând cât mai multe amănunte.
- b. îi ascultați pe ambii soți, evitând să vă pronunțați.
- c. vă scuzați spunând că nu e treaba dv.

3. Ați găsit agenda logodnicului dv.

- a. o citiți imediat pagină cu pagină.
- b. o răsfoiți jenată.
- c. nici măcar nu o deschideți.

4. Vi se face o propunere pentru o slujbă nouă.

- a. spuneți imediat la toată lumea.
- b. spuneți prietenelor apropiate, după ce ați analizat problema pe toate părțile.
- c. nu spuneți nimănui nimic.

5. Prietena cea mai bună vă roagă să o

prezentați logodnicului dv.

- a. o prezentați cu prima ocazie.
- b. vă mai gândiți.
- c. refuzați, gândind că poate deveni un pericol pentru dv.

6. Ați găsit pe stradă o geantă diplomat.

- a. cercetați cu minuțiozitate conținutul.
- b. o deschideți, pentru a găsi un indiciu al proprietarului.
- c. o predați la primul ghișeu de obiecte pierdute, fără a o deschide.

7. La sfârșitul orelor de program, un grup de colegi se invită la dv. acasă.

- a. acceptați imediat.
- b. îi amânați pe altă dată.
- c. îi refuzați categoric.

8. Aflați că logodnicul dv. discută majoritatea problemelor personale cu prietenii și colegii.

- a. vă amuză.
- b. vă este indiferent.
- c. vă irită.

9. Șeful dv. comite o greșeală față de un coleg.

- a. vă impuneți imediat punctul de vedere.
- b. îi sugerați șefului să mai reflecteze.
- c. nu vă amestecați.

10. Aveți de rezolvat o problemă personală.

- a. o discutați cu toată lumea.
- b. tatonăți terenul, pentru a vedea cine vă poate ajuta.
- c. nu spuneți nimic, încercând s-o rezolvați singură.

Cotare

Acordați pentru fiecare a, 1 punct; pentru fiecare b, 2 puncte; pentru fiecare c, 3 puncte.

Evaluare:

10 puncte și mai puțin

Nu aveți rezerve față de nimeni și nimic; sufletul dv. este ca o fereastră deschisă. Toți,

fără discernământ, se bucură de încrederea dv. Cereți același lucru și celorlalți.

Mergeți pe principiul "prin încredere omul se face înțeles, prin încredere își atinge țelul". Atenție, nu toată lumea are capacitatea să vă înțeleagă.

Între 11 și 20 de puncte

Alegeți cu grijă situațiile, momentul și persoanele cărora le puteți spune secretul dv. Sunteți prudent, dar nu exagerați. Echilibrul care vă caracterizează se manifestă sub forma tactului și diplomației.

Între 21 și 30 puncte

Manifestați o rezervă totală față de oameni. Principiul adoptat este: "dacă îmi ascund secretul, acesta este prizonierul lui". Este adevărat că sunt mulți înțelepți cu suflet închis și înfățișare străvezie dar..., totuși, povară nu e prea grea?

Prelucrare:
Antoaneta CONSTANTIN
sociolog

(Urmare din pag. 21)

S-ar părea că nici la noi lucrurile nu stau prea diferit. Conform unor informații lansate de o surnedenie de misionari, România va deveni în curând "leagănul trezirii spirituale a umanității", iar Bucureștiul - Noul Ierusalim - va fi unicul loc din lume unde "îngerii vor putea fi văzuți împreună cu oamenii pe pământ".

Suntem oare puși pe această cale în temă cu viziuni profetice ce anticipează, în acest fel, uimitoarele metamorfoze ce vor urma sau avem, mai curând, două din multitudinea de exemple ce completează imaginea deja conturată despre manipularea informațională?

Este evident că se caută, în tehnici și forme de control asupra imaginilor, simbolurilor și ideologiilor ce ajung la populație prin infrastructura informațională. Și este mai puțin de crezut că aceste subiecte sunt rodul unor autori de senzații tari, cărora imaginația le galopează frizând puțin cu nebunia (patologicul).

Dan GRECU
*student, Facultatea de Psihologie-
Sociologie, Hyperion*

DRUMUL CEL MAI SCURT CĂTRE INFORMAȚIE

RADIO DELTA

București, Ploiești și Valea Prahovei

93,5 FM

O GAMĂ COMPLETĂ DE SERVICII PROMOTIIONALE

TEL. (01) 631 73 89 * FAX (01) 311 34 32**

CONSTANȚA BRĂSOV GALATI BUZĂU BILVALEA GRUDEL FOCSANI

Enigma vieții

Ce este viața? Care este sensul ei? Cum a apărut? Cum trebuie trăită? Iată întrebări care au frământat din-todeauna omul, la care s-a născut un răspuns prin știință, prin filozofie, prin artă, fără ca subiectul să poată fi epuizat. Explicația sa continuă să rămână în afara științei și a rațiunii.

Din viață se poate face artă. Pe seama sa se poate perora oricât și orice, însă esența sa ne va scăpa totdeauna. Dacă luăm în considerație unghiul de vedere al cunoașterii ezoterice, ajungem la dezolanta concepție că în urmă cu trei mii de ani se știa mai mult despre viață decât cunoaștem noi astăzi.

Enigma vieții este enigma universului și, oricât de multe teorii ne va servi și de acum înainte știința, vom rătăci doar într-un câmp de ipoteze.

Nu ducem lipsă nici astăzi de teorii savante și este meritoriu că, în permanență, sondăm necunoscutul. Știința necesită imense eforturi umane, sacrificii materiale și este departe de orice intenție de a-i diminua meritul. Vom progresa indubitabil în cunoaștere, vom ști mult mai mult despre viață ca fenomen, ca acțiune, vom ști tot mai mult despre "cum", dar niciodată "de ce" și "cine". Pentru că acestea țin de accesul la esență, la cauză, care include scopul și noi nu suntem decât o expresie a unei cauze pe care n-o putem percepe. Finitul nu poate cuprinde infinitul.

Astrofizica modernă ne oferă scenarii ale creației universului, dar cine a obligat acel bulgăre inițial de lumină să pornească pe cărări de univers, spre marea aventură a vieții? Simpla dinamică a forțelor interne zăgăzuite în materia incandescentă aflată la începuturi? Coerența legilor fizicii și chimiei ar putea eventual explica universul fizic, dar

este dificil să-l înțelegem pe cel biologic. Fluctuația rațiunii și a voinței, diferențierea sexelor, toată încărcătura afectivă investită în sexualitate, în relațiile umane în general, traiectoria parcursă de o ființă în timpul vieții, sunt fenomene imposibil de explicat în termeni de atomi și de valențe.

Viața pare să fie ceva adăugat materiei, după legi care numai în parte aparțin substratului său fizico-chimic. Dacă la nivel fizico-chimic putem vorbi de un determinism cu efecte previzibile, la nivelul viului domină incertitudinea, fluctuația și de-aici rezultă, de altfel și eșecurile tuturor doctrinelor care vor să-l încorseteze pe om în limitele rigide ale unui comportament programat.

Viața nu poate fi redusă la simple procese de fizică și chimie, pentru că din doi atomi de hidrogen și unul de oxigen vom obține totdeauna o moleculă de apă, dar niciodată o lacrimă. Aceasta ascultă de o altă chimie, în care este încifrat un adânc mister. Modelul general admis pentru univers și viață, pledează pentru o determinare comună și o existență intricată, dar diferențele sunt fundamentale. Se condiționează asemenea flăcării cu jarul, dar nu se și identifică.

Viața este un sistem deschis care, pentru a exista, are nevoie de schimb de informație, energie și substanță, cu mediul. Fără capacitatea de a prelucra informație, indiferent de treapta de evoluție, nu poate exista viață.

De la paramoecium până la ființa umană, viața presupune capacitatea de a comunica cu mediul, de a-l sesiza, de a se adapta, cu alte cuvinte, presupune capacitatea de interrelaționare, de inter-legere, ceea ce corespunde conceptului de inteligență. Evoluția însăși o putem vedea ca o evoluție mai degrabă a structurilor capabile să prelucreze informație. S-ar părea că inteligența și-a căutat, prin evoluție, forma cea mai adecvată de exprimare, de la formele primare, până la creierul uman capabil să se sesizeze pe sine. Codul genetic nu pare să fie decât un instrument al inteligenței viului. Informația din genom este aceeași, dar efectul său este bine coordonat și diferit, în funcție de etapele vieții: creștere și dezvoltare, reproducere, involuție, moarte. Știm astăzi exact că moartea nu

este un accident, nu este doar rezultatul uzurii, ci este programată prin codul genetic. Prin așa-zisul fenomen de apoptoză în neuron se activează, într-un moment bine determinat, o serie de enzime care antrenează procese metabolice cu efect distructiv. Este ca o autofagie neuronală, un ciudat act de suicid al neuronilor. Și dacă nașterea și moartea sunt programate dincolo de propria noastră voință, este firesc atunci să ne întrebăm: cine este programatorul din umbră și cui servește viața, de vreme ce noi n-am cerut-o? Și, fără să vrem, suntem obligați să comutăm întrebarea de la știință, care încearcă să ne spună "cum" se manifestă viața, la filosofii care ne vorbesc despre "de ce". Transcendem astfel într-o lume a esenței, despre care ne vorbea și Platon, unde se întrevede existența unei inteligențe a cărei probitate scapă inteligenței noastre; de aici încolo, răspunsul devine filosofie și teologie, fără să epuizeze vreodată subiectul. O singură certitudine transpare minții mele: prin simpla noastră existență, prin gândurile noastre, prin acțiunile noastre, ne implicăm în viața semenilor noștri trăind-o prin reflexie pe a noastră, ne implicăm în demersul universului care ne-a creat, influențându-l în funcție de actele noastre. Iată

de ce omul trebuie să fie preocupat de enigma existenței sale, trebuie să caute răspunsuri capabile să-l orienteze în această lume născută sub Zodia Misterului.

Dr. Dumitru Constantin DULCAN

Lumea în oglindă

Cele mai bune filme din istoria cinematografului (în paranteză, regizorul)

1. Cetățeanul Kane (Orson Wells);
2. Regula jocului (Jean Renoir);
3. Cei șapte samurai (Akira Kurosawa);
4. Cântând în ploaie (Stanley Donen);
5. Opt și jumătate (Federico Fellini).

Albumurile cele mai vândute din istoria tuturor timpurilor

1. Thriller (Michael Jackson);
2. Saturday Night Fever (banda originală a filmului);
3. Grease (banda originală a filmului);
4. Sargent Pepper's lovely Hearts Club Band

- (Beatles);
5. Bridge Over Troubled Water (Simon & Garfunkel).

Cărțile cele mai vândute din istoria tuturor timpurilor

1. Biblia;
2. Mica carte Roșie (Mao Tze Dong);
3. American Spelling Book (Noah Webster);
4. cartea Guinness a Recordurilor;
5. The McGuffey Readers (William Holmes).

Substantivele cele mai utilizate

1. domnule;
2. om;
3. zi;
4. timp;
5. oră.

Verbele cele mai folosite

1. a fi;
2. a avea;
3. a putea;
4. a face;
5. a zice.

Adjectivele cele mai utilizate

1. mare;
2. mic;
3. primul;
4. ultimul;
5. nou.

Secretele

“cutiei negre”

In timpul celui de al doilea război mondial s-au utilizat adesea pe front aparate sigilate, secrete. Tehnicianul care le avea în grijă știa să le folosească, dar nu știa și nu avea voie să știe ce este în interiorul lor. Se mai întâmpla ca aceste aparate să se strice; tehnicianul trebuia să decidă, în acest caz, dacă să le mai trimită la reparat sau să le caseze, evident, fără să le demonteze. S-au elaborat, în acest scop, teste specifice - la anumite semnale aplicate la *intrările* sale, aparatul dădea anumite răspunsuri (eventual, nici un răspuns) la *ieșiri*. Aparatele din această categorie au fost numite cutii negre (în englezește *black-box*).

Aparent, problema este foarte specială și tehnică; în realitate, ea poate fi generalizată la o mare diversitate de situații. Medicul care îngrijește un sugar sau un bolnav în comă, adesea nu poate ști care este leziunea internă, dar își poate supune pacientul la anumite teste și, din anomaliile constatate, pe baza experienței pe care o are, el poate defini o conduită terapeutică adecvată. Dacă nu întregul organism, cel puțin anumite părți lezate constituie, în acest caz, pentru medic, “cutii negre”. Există conducători auto care știu să se folosească în mod adecvat de toate comenzile mașinii lor, deși au doar o idee foarte vagă despre modul în care interacționează toate mecanismele interne ale automobilului; pentru ei motorul, transmisia sau măcar cutia de viteze rămân “cutii negre”.

Pentru un copil care trece de o-ușă, broasca este o cutie neagră, manevrabilă

prin clanță într-un mod eficace dar, altminteri, prin angrenaje necunoscute. Un animal inferior acționează asupra întregului său mediu înconjurător ca asupra unei imense cutii negre; un animal mai evoluat va distinge lumea ca pe un număr de cutii negre, având față de fiecare un mod de a se comporta.

Conceptul s-a dovedit foarte fertil în cibernetică. Meritul punerii sale în circulație revine lui W. Ross Ashby, prin cartea sa *Introducere în cibernetică* (1956). El scria, între altele: “obiectele reale sunt cu toate, de fapt, niște cutii negre și toată viața n-am făcut altceva decât să manipulăm cutii negre. Teoria cutiei negre este, pur și simplu, teoria obiectelor sau a sistemelor reale”.

Într-adevăr, dacă un obiect care a fost “cutie neagră” pentru noi, să zicem un televizor, l-am desfăcut și am înțeles în întregime secretele structurii și interacțiunii componentelor sale, aceste componente vor deveni ele însele “cutii negre”; de pildă, nu vom înțelege de ce sârma de cupru conduce curentul și de ce o sfoară uscată nu etc.; iar dacă am înțelege, îndărătul lor așteaptă alte “cutii negre”. W. Ross Ashby observă, în acest sens, că problema nu este de a înlătura din preajma noastră aceste “cutii” și de a căuta întotdeauna, până în pânzele albe, ce este în aceste cutii, ci de a ști care este limita optimă la care să ne oprim cu fragmentarea lor și de a învăța cum să le abordăm, cum să ne folosim de ele în activitatea practică.

Un psiholog, utilizând abordarea cibernetică, poate privi întregul psihic uman, ca o unică, mare “cutie neagră”. La *intrările* acestei cutii negre pot fi aplicați anumiți stimuli, iar la *ieșiri* vom obține ca răspuns anumite reacții. Repetând experimentul la mii de subiecți, vom putea face statistici ori defini tipologii. Behavioriștii, de la J. Watson la I.P. Pavlov, au procedat astfel, *avant la lettre*, clamând sus și tare că aceasta este singura metodă, intrând în arsenalul consacrat al științei și care poate fi utilizată

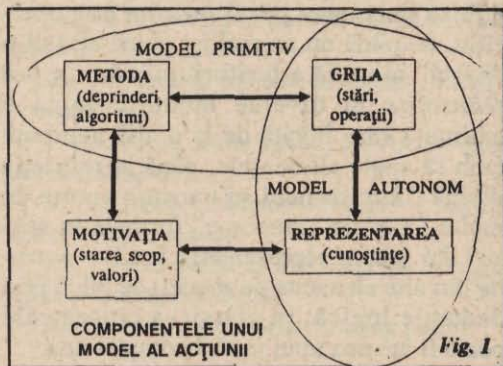
pentru înțelegerea activității psihice. Din păcate, a ne opri doar la acest nivel ne poate duce la concluzia, la care au și ajuns behavioriștii, conform căreia tot ce nu intră în această schemă, conștiința de pildă, nu există din punctul de vedere al științei.

Printr-o abordare mai nuanțată, psihicul unui om ar putea fi privit ca o îmbinare de "cutii negre", fiecare cu secretele sale nedemontabile. Așa au procedat, de pildă, psihanalistii, când vorbeau de *sine, eu* sau *supraeu*. Dar ei nu s-au oprit la viziunea behavioristă.

Abordarea prin cutia neagră a permis limpezirea unor concepte privind reglaje biologice din corpul uman, proiectarea unor roboți cu autonomie ș.a.m.d. Dar pentru a înțelege esența omenescului, chiar dintr-o perspectivă strict materialistă, această abordare cibernetică trebuie amendată. Primul păcat al ei este faptul că tratează omul ca obiect, ori omul, în măsura în care își onorează condiția umană, este obligatoriu subiect. Metoda cutiei negre presupune că cineva acționează asupra unui aparat nedemontabil. Adevăratul om este însă cel care acționează, nu aparatul. Chiar dacă ne este mai ușor să facem teorii despre aparate, decât despre cauzele care fac pe oameni să acționeze, nu trebuie să transpunem în md mecanic asupra oamenilor metodele de cunoaștere valabile pentru aparate. Omul are inițiative, el creează. *Arta Fugii* de Bach nu a fost un răspuns la un stimul extern, ci nașterea unei întregi lumi care nu există în reacțiile cutiilor negre, ori câte din acestea am înlănțui într-un ipotetic model al psihicului compozitorului. Mai mult chiar, în lumea vie se constată că majoritatea viețuitoarelor nu sunt simple "cutii" nemișcate, care așteaptă un *primus movens* care să le îmboldească, apoi ele să reacționeze, după care să reintre în starea relaxată de "wait" a unui calculator care și-a terminat programele, iar operatorul său a plecat la plimbare. Contrar schemei behavioriste, în întreaga lume vie, acțiunea primează asupra receptării informației din mediu.

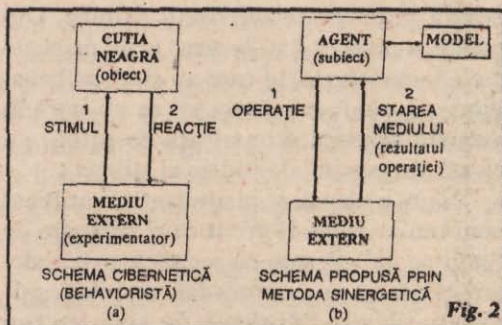
Mormolocii peștilor încep să înoate imediat după ecloziune, deși încă un timp după aceasta nu reacționează la nici un stimul extern. La embrionul de om, inima începe să bată spontan la vârsta de trei săptămâni, când încă nu curge sângele prin vine ș.a.m.d.

Pentru cunoașterea adecvată a lumii vii, dar mai ales a omului, ar trebui să plecăm deci de la un soi de "cutii negre" autoactive pe care le-am putea numi, cu un termen folosit în praxiologie, **agenți**. Posedând motive proprii, aceștia vor acționa asupra mediului lor, printr-un șir de operații, efectuate din proprie inițiativă, urmărind atingerea unor scopuri. Pentru aceasta vor recepta permanent stările mediului, pentru a cunoaște efectele fiecărei operații. Un astfel de agent are deci un repertoriu de operații pe care le poate exercita și poate distinge un număr de stări ale mediului asupra căruia acționează. Succesiunea de operații și stări receptate nu se desfășoară la voia întâmplării (tocmai de aceea și conduce la starea-scop urmărită de agent). Rezultă că agentul posedă niște elemente anume, care îl determină să efectueze anumite operații și nu altele, în anumite situații. Aceste elemente le-am putea numi **modelul acțiunii** respective. Cel mai simplu model ar putea fi format din două componente: o așa numită **grilă**, conținând lista operațiilor pe care agentul este capabil să le efectueze și a stărilor pe care le poate distinge, și o **metodă** de acțiune constând

dintr-un repertoriu indicând operația care trebuie efectuată la fiecare stare constatată. În acest caz, ne aflăm încă la clasică "cutie neagră" behavioristă. Un exemplu de un astfel de model este programul, algoritmul, care pune în mișcare calculatorul electronic. Probabil ființele foarte simple posedă astfel de modele primitive, cu care se descurcă bine în mediul lor și pe care le transmit și urmașilor. Vietățile ceva mai complexe posedă în plus, în model, motivația, de pildă o împărțire a stărilor mediului în stări dezirabile, indiferente sau de evitat. În sfârșit, la nivelul următor de evoluție întâlnim și o reprezentare a obiectului asupra căruia agentul acționează (vezi fig.1). De pildă, dacă *metoda* este drumul pe care putem ajunge la locul dorit într-o pădure, *reprezentarea* poate fi o hartă, pe baza căreia pot fi găsite oricâte drumuri dintr-un punct oarecare, în care se află agentul, în oricare altul în care dorește să ajungă. Pentru a mai da un exemplu, dacă *metoda* este un algoritm în cadrul unei teorii matematice, *reprezentarea* este formată din teoremele acelei teorii, pe baza cărora putem deduce și alți algoritmi, dacă este nevoie.

La om modelul acțiunii poate avea multe înfățișări; el poate fi *formalizat*, ca în cazul unei teorii matematice, *verbal-metaforic*, ca în cazul acțiunilor magice, sau *neverbal*, ca în cazul unei hărți topografice fără text, cu care niște soldați trebuie să se descurce pe un teren. Ca origine, modelele pot fi: *moștenite filogenetic*, ca în cazul acțiunilor reflexe înnăscute; pot fi *însușite prin exercițiu*, de pildă un animal își poate alcătui o "hartă" mentală a teritoriului său; se pot *transmite* în diverse moduri, de la o maimuță care învață de la o altă maimuță cum să spele alimentele, până la revelația divină (între oameni se transmit enorm de multe "modele autonome" formate în special din grile și reprezentări); pot fi *construite* din alte elemente de model, de pildă prin deducție logică; în sfârșit, a cincea cale poate fi crearea unui model complet nou.

Marele avantaj al minții aplecată asupra rezolvării unei probleme este capacitatea de a utiliza nu doar un singur model ci o multitudine de modele simultan. Mai general, activitatea psihică umană poate fi privită ca *sinergia* acțiunilor concertate a unui mare număr de agenți, relativ autonomi, *conduși* printr-o unică ierarhie, dar între care există și relații de tip *competitiv* sau de *cooperare*. Modelele acestor agenți sunt de tipuri și origini diferite, sugestiile, prăile sau de ansamblu asupra soluției s-ar putea deci uneori bate cap în cap. Această diversitate, departe de a constitui un dezavantaj, constituie de fapt, dacă adăugăm și efectul sinergic al unei structurări anume a foarte multe componente, *secretul gândirii, intuiției, al creativității umane*, explică, între altele, superioritatea minții omenești comparativ cu mașinile de calcul, în ciuda vitezei de sute de milioane de ori mai mare a acestora din urmă.

Iată că, plecând la cântărirea eficacității "cutiei negre" din cibernetică, dar răsturnând relația subiect/obiect (fig.2), descoperim în tripletul *acțiune-agent-model* o altă "cutie neagră", în fapt o cărămidă cu ajutorul căreia ne putem permite deconstruirea și reconstruirea eficientă a activității psihice omenești, și putem întrezări un drum fertil de depășire a etapei cibernetică în dezlegarea secretelor ființei umane.

Dan D. Farcaș

Notă: Cititorii interesați pot găsi detalii ale acestei abordări în lucrarea autorului, *Sinergetica gândirii*, Edit. All.

Sunteți

Yin sau Yang?

Din cele mai vechi timpuri, chinezii au studiat sursa tuturor mișcărilor materiei și forței vieții și au atribuit vieții echilibrul interdependenței energetice pozitive și negative, denumite Yang și Yin. Cele două forme sunt reprezentate grafic de simbolul Tai Chi, care semnifică însăși unitatea, fie că este materie sau viață, și este denumit "Ultimul principiu al tuturor lucrurilor".

Yin și Yang se echilibrează perfect, se favorizează și acționează unul asupra celuilalt, reprezintă polaritățile aceluiași fenomen.

Nimic nu este numai Yin sau Yang, cele două principii se găsesc în alternanță și trecere continuă. Există o simetrie perfectă a ritmurilor cosmice, călăuzite de interacțiunea Yang și Yin și alternanța complementară a celor două sexe.

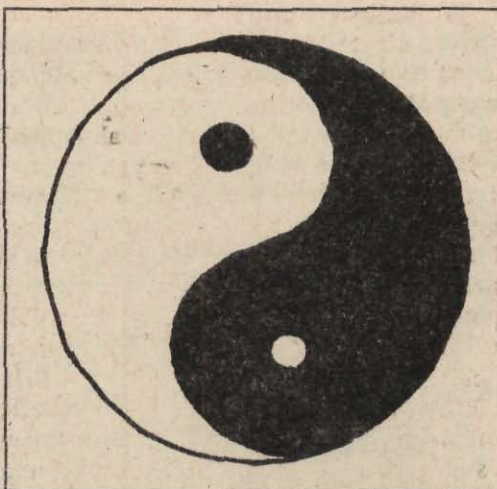
Yang- este principiul masculin, generator, luminos, reprezentând cerul, căldura, soarele, creșterea, victoria, primăvara și vara. Îi corespunde culoarea roșie și numerele impare.

Yin- este principiul feminin, receptor, obscur, teluric și rece, reprezentând luna, toamna și iarna.

În fiecare din noi, cele două principii coexistă în alternanță complementară, iar aceasta se corelează chiar cu preferințele și consumarea anumitor tipuri de alimente, influențând echilibrul Yin-Yang. Uneori suntem mai mult Yin alături de mult Yang. Răspundeți prin "Da" sau "Nu" la următoarele întrebări și veți afla cărui tip aparțineți.

A. Sunteți Yin?

1. Vă este adeseori frig?
2. Sunteți mai tot timpul obosit mai ales dimineața?

3. Sunteți înfometat în timpul dimineții?
4. Vă este rău când vă ridicați din pat dimineața?
5. Ezitați mult înainte de-a vă exprima sau de-a lua o decizie?
6. Vă transpiră mâinile și picioarele atunci când sunteți emoționat?
7. Tenul dv. este palid?
8. Aveți picioarele permanent reci pe perioada iernii?
9. Aveți vocea groasă și vorbiți lent și grav?
10. Mergeți fără să vă grăbiți?
11. Vă place să vă așezați în calea curenților de aer?
12. Aveți adesea poftă de ciocolată, Coca-Cola sau prăjituri?
13. Vă plac băuturile fierbinți?
14. Aveți adeseori dureri de spate?
15. Vi se întâmplă adesea să suferiți de diaree și constipație?
16. Vă place să fiți bine acoperit, chiar pe perioada verii?
17. Aveți un somn agitat, cu vise în care predomină apele?
18. Vă faceți probleme din orice și sunteți mai tot timpul stresat?
19. Vă este teamă să iubiți sau să vă angajați într-o relație afectivă?
20. Sporturile și jocurile vă atrag puțin?

B. Sunteți Yang?

1. Aveți permanent călduri mai ales în regiunea capului?
2. Preferați să dormiți cu fereastra deschisă pentru a avea aer?
3. Aveți somnul populat de vise în care predomină focul?
4. Vă place să gustați din plin viața, să cunoașteți, să vedeți o mare diversitate de lucruri?
5. Tenul dv. este permanent îmbujorat?
6. Dimineța, vă ridicați repede din pat și vă îmbrăcați imediat pentru a pleca?
7. Vocea dv. este ascuțită, clară?
8. Adesea iubiți cu pasiune?
9. Vorbiți repede fără să-i lăsați pe ceilalți să vorbească?
10. Încercați întotdeauna să-i convingeți pe ceilalți că aveți dreptate?
11. De obicei mergeți repede?
12. Întotdeauna terminați de mâncat înaintea celorlalți?
13. Măncați adesea înghețată sau beți băuturi reci chiar și iarna?
14. Suferiți adesea de constipație?
15. Aveți câteodată palpitații cardiace, în special noaptea?
16. Luați repede decizii fără ezitare?
17. Vă place să practicați sporturi și jocuri?
18. Când munciți, vă ocupați de mai multe lucruri odată?
19. Vă este permanent cald la picioare și transpirați?
20. Apreciați mult plăcerea de-a mânca?

Interpretarea rezultatelor:

Pentru fiecare răspuns afirmativ acordați-vă câte un punct. Numărați punctele pentru fiecare din cele două coloane de întrebări și în funcție de rezultatul obținut veți afla cărui principiu aparțineți, Yin sau Yang.

Sunteți mai mult Yin

Dacă aveți mai mult de 12 puncte Yin și mai puțin de 5 pc. Yang, (un exces de Yin și o lipsă Yang). Trebuie să diminueți alimentele Yin și foarte Yin și să măriți deoza de alimente yang și foarte yang.

Sunteți mai mult yang

Dacă aveți mai mult de 12 puncte yang și mai puțin de 5 puncte yin, (un exces de yang și o lipsă de yin). Trebuie să restabiliți echilibrul c mai puțin alimente yang și foarte yang și să măriți doza de alimente yin și foarte yin.

Sunteți Yin

Dacă aveți mai mult de 12 puncte yin și între 5-8 puncte yang. Pentru că aveți doar un mic exces de yin trebuie doar să diminueți cantitatea de alimente yin și foarte yin.

Sunteți yang

Dacă aveți mai mult de 12 puncte yang și între 5-8 puncte yin. Pentru că aveți un mic exces de yang trebuie doar să diminueți cantitatea de alimente yang și foarte yang.

Sunteți în echilibru yin-yang

Dacă aveți între 8-12 puncte în yin și yang. Energiile Yin-Yang sunt în echilibru. Fiți mulțumit că vă puteți satisface preferințele alimentare, fără să abuzați însă de un tip particular de aliment.

Pentru a vă asigura echilibrul yin-yang alegeți următoarele tipuri de alimente:

Foarte yang: ulei de soia, grăsimi animală, alcool, piper, scorțișoară, ardei iute, usturoi, organe (de vită), carne de miel, carne de vițel, mezeluri.

Yang: usturoi, ceapă, castane, prune uscate, prune, măsline, muștar, oțet, zahăr roșu, unt, carne de vită, de oaie, de pui, pește, pateu, gălbenuș de ou, brânză fermentată, ciocolată.

Neutru: orez, varză, mazăre, cartofi, cartofi dulci, arahide, ulei de arahide, zahăr alb, mălai, soia, ginseng alb, lapte, miere, carne de porc, de iepure, carne de prepeliță.

Yin: ulei de susan, ciuperci, roșii, castraveți, fasole verde, sparanghel, dovlecul, țelină, pepene galben, lăptuci, spanac, grâu, orez, ardei verde, citrice (lămâie), alge, bere, pești de apă dulce, oceanic, brânză fără grăsimi

Foarte Yin: custacee, crab, stridie, banane, mușețel, iasomie, pepene verde, dovleac, grapefruit, carne de cal, sare.

Traducere și adaptare:
Cristina Anisescu și
Augustin Mihăilă

JOCUL SECRETELOR

Imaginați-vă o lume fără secrete, sau mai bine zis o lume în care secretul să fie păstrat, să nu circule. Ar fi o lume, lipsită de comunicare, rece, searbădă, plictisitoare, sau și mai rău, apăsătoare, plină de tensiuni. Din fericire, lumea în care trăim, populată în proporție de 50% și ceva, de femei e o lume veselă, plină de suspans și vorbărie. Așa că secretele n-au cum să fie păstrate.

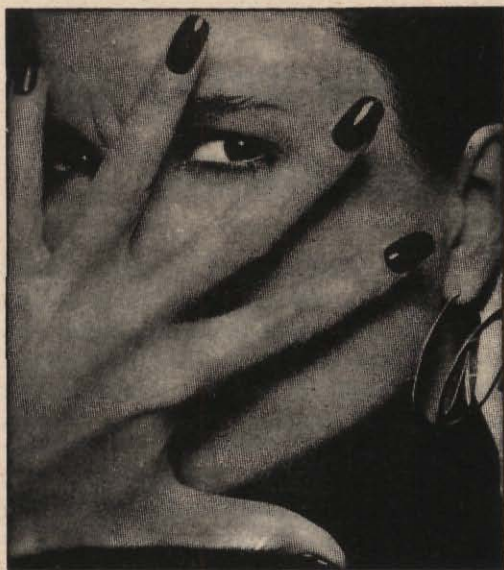
Ce este un secret? Cel mai adesea un lucru pe care ai dori și n-ai dori să-l știe și alții despre tine, dar pe care, ceva te împinge cu o forță în general greu de controlat să-l împărtășești și altcuiva.

Începi prin a-l așterne pe hârtie, în propriul tău jurnal, ținut cu strășnicie departe de privirile altora, dar totuși, obiectiv vorbind, oricând pasibil de a mai fi citit și de alții.

În societățile preocupate de sănătatea morală și mentală a membrilor lor, individul este îndemnat să-și răstoarne tolba secretelor, fie în poala unui duhovnic (la spovedanie), fie pe divanul unui cabinet de psihanaliză.

Sunt însă și alte forme organizate de descărcare a poverii, uneori destul de grele, a secretelor, născute în mod spontan, în cercuri create pe baza unor afinități comune, a unității de vârstă și preocupări, etc. Uneori asocierile de acest tip produc secrete, care prin obligativitatea de a fi păstrate în interiorul grupului conferă acestuia coeziune și durabilitate.

Un obicei răspândit mai ales în lumea anglo-saxonă (preluat și dezvoltat foarte tare printre adolescentele de peste ocean)

face ca în grupurile mici de prietene (5-6 fete) să aibă loc periodic un așa numit joc al secretelor. Fiecare dintre participante trebuie să aibă curajul și implicit încrederea, demonstrată față de celelalte, de a-și mărturisi unul dintre cele mai scunse secrete. E un sondaj interior interesant și în același timp o utilă confruntare cu opinia celorlalți. Secretul, odată împărtășit te leagă de restul grupul, membrii acestuia devenind la rândul lor responsabili față de cele aflate.

Semnificativ este și faptul că jocul se "poartă" între fete. Ele au îndeobște tot felul de secrete și tot ele sunt cel mai adesea ispitite să nu păstreze, mai ales secretele altora.

Jocul are așadar importante rațiuni educative și terapeutice, fiind un exercițiu util pentru formarea personalității.

Ține de onoare să știi să păstrezi un secret și nu e întotdeauna o formă de slăbiciune, nevoia de a împărtăși cu alții povara propriilor tale secrete.

Alegeți-vă însă, bine momentul și mai ales partenerii confesiunilor.

Doina Berchină

Fetele ascunse ale râsului

Ați privit vreodată, cu atenție, chipul unui om care râde? Dincolo de armonioasa arcuire a buzelor, stau ascunse numeroase stări sufletești și însușiri temperamentale care, pentru cei care știu să le descifreze, reprezintă o poartă larg deschisă spre înțelegerea miraculosului univers interior uman. Chiar dacă râsul exprimă, de obicei, veselie, satisfacție, împlinire, de multe ori sub aparența acestor stări pozitive, optimiste, se pot ascunde neîncrederea, ipocrizia, tristețea, dezamăgirea, falsitatea, ironia, disprețul și fățărnicia. Râsul poartă în sine expresia educațională a fiecărui individ, putând exprima un caracter grosolan, necizelat sau, dimpotrivă, un spirit fin, inteligent. Un râs în hohote, bine motivat și măsurat, denotă un temperament optimist, cu o stare de sănătate și de echilibru psihic. Un râs foarte sonor, expansiv trădează un caracter dinamic, dominant, trufaș, o încredere exagerată în propriile forțe, iar în ultimă instanță chiar și o serioasă carență de educație. Un râs slab, redus, fără gesticulație, exprimă de regulă, un temperament timid, inhibat, rezervat, traducând chiar o suferință inaparentă.

Uneori, același tip de râs, poate ascunde un grad de ipocrizie sau perfidie. Un râs care izbucnește din senin, foarte ușor, la cea mai mică motivație sau chiar fără, semnalează o oarecare naivitate și un temperament aparent superficial.

În afara corelației evidente, dintre felul râsului și tipul comportamental, râsul poate evidenția, uneori, situații de moment cu totul particulare: râsul bonom ce exprimă seninătate și sinceritate; râsul zglobiu, cristalin, armonios, ca de copil, ce exprimă un caracter deschis, optimist, plin de viață; râsul zgomotos, agitat care jenează anturajul și exprimă grosolanie, vulgaritate,

mediocritate; râsul subaltern care este măgulitor și lingușitor; râsul forțat este cel adoptat unor situații speciale.

Dincolo de aceste aspecte, în anumite circumstanțe, el poate reflecta stări patologice. De exemplu, un râs nemotivat și aproape continuu trădează, de cele mai multe ori o întârziere în dezvoltarea capacității intelectuale. În intoxicația alcoolică acută, individul rămâne necontrolat, euforic, neadecvat situațiilor. În unele tumori cerebrale râsul este exuberant, nemotivat, însoțit, uneori, de tendința de a face farse celor din jur. În psihoza maniaco-depresivă individul prezintă, alături de agitație și gesticulație extremă, un râs puternic, arogant, plin de sine. În schizofrenie, pe un fond bizar, bolnavul are accese de râs neașteptate, reci, mecanice, care se prelungesc uneori timp de câteva minute. În această situație fizionomia capătă un aspect rigid. În scleroza cerebrală avansată se pot întâlni situații când râsul este blând, inexpressiv, uniform, stereotip, ascunzând deficitul mintal și reîntoarcerea la mentalitatea copilăriei. Un râs întâlnit mai des în rândul femeilor, este cel din nevroză isterică, care se manifestă zgomotos, exploziv, strident, cu atitudini teatrale, într-o totală discrepanță cu mediul, împrejurarea și ambianța respectivă. Un aspect particular cu implicații medicale deosebite îl reprezintă râsul sardonice (termen aplicat inițial râsului violent, după ingestia de iarbă de Sardinia) întâlnit în tetanos. Figura bolnavului devine crispată, cu lărgirea gurii și descoperirea dinților, iar fruntea apare încrețită și îngrijorată. Față de persoanele care râd exagerat de mult și de tare sau care reprezintă o stare de veselie anormală, nemotivată, atitudinea celor din jur trebuie să fie conciliantă, fără tendințe critice sau iritante, lipsită de ironie sau compătimire, care dăunează individului și care rămân, oricum, fără efect. În astfel de situații consultul medical constituie singura atitudine recomandabilă. Pe de altă parte nu trebuie uitate aspectele benefice ale râsului, cu implicații biologice remarcabile asupra echilibrului interior al individului. Se spune chiar că un "un zâmbet prelungeste viața cu cinci minute".

(Continuare în pag.42)

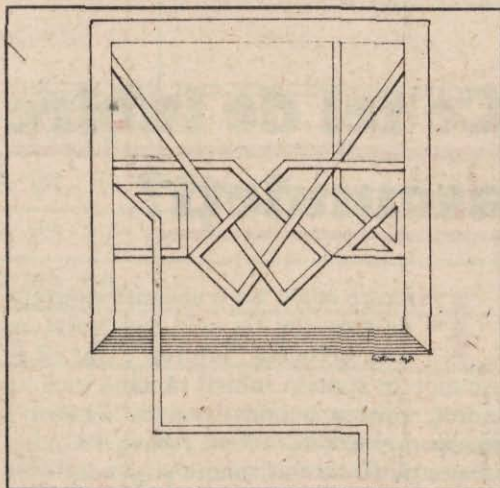
Importanța unei memorii excelente

De multe ori se neglijează în (auto)educație dezvoltarea și perfecționarea memoriei. Sub pretextul de a pune în valoare inteligența, lăsăm memoria pe un plan secundar, ca și cum aceasta s-ar opune inteligenței, deși memoria contribuie mult la dezvoltarea inteligenței personale. „Departate de a ține umbră inteligenței, memoria o alimentează, o suscită, îi furnizează materiale. Un om inteligent, dotat cu o memorie slabă și rău exersată, rămâne un infirm și pierde cele mai bune situații de a-și pune în valoare inteligența. Nu trebuie neglijată memoria, ci permanent stimulată!

Cu cât memoria ne va furniza mai multe elemente pentru intelectul nostru, cu atât imaginația noastră va fi mai fertilă și mai creatoare, iar raționamentul și judecata mai logice, mai corecte. Este, de altfel, un fapt bine cunoscut că marii oameni au posedat aproape totdeauna o memorie deosebită, exemplul lui Napoleon fiind cel mai cunoscut în acest sens.

În viața de fiecare zi, o memorie bună este un factor cert de succes. În perioada școlară, memoria joacă un rol esențial; pentru a reuși la concursuri sau examene, trebuie reținute foarte multe informații, așa că cel care dispune de o bună memorie se află în avantaj. S-au văzut adesea eșuând candidați foarte inteligenți, dar având o slabă memorie în timp ce alții care nu au avut decât o inteligență medie au reușit strălucit grație memoriei lor.

Memoria este cu atât mai necesară în viața profesională: medicul, avocatul, omul de afaceri, lucrătorul obișnuit, trebuie să rețină fără încetare texte, nume, date, fețe, probleme, situații... Cei care pot să regăsească instanta-

ne informațiile înregistrate în memoria lor, beneficiază de superioritate. Pentru ei reușita este mai ușoară, succesul mai rapid! De asemenea, pentru a acede în posturi interesante în întreprinderile private sau administrație, trebuie să posezi o bună memorie (necesară în munca de fiecare zi, dar și pentru a trece cu succes examenele și concursurile profesionale). Nu este deci exagerat de a scrie: Memorie-Succes! Cel care poate acumula mai ușor cunoștințele reușește mai repede și mai bine!

Există prejudecăți după care memoria este dată pentru totdeauna prin intermediul însușirilor ereditare și nu poate fi sporită, educată. Experiențele au demonstrat că, alături de celelalte facultăți ale psihicului uman, gândirea și memoria pot fi cultivate și dezvoltate. Este numai o chestiune de antrenament, și acest antrenament poate fi accesibil tuturor dacă este dorit.

Omul este mult mai complex decât își imaginează. Posedă rezerve tainice, nebănuite, pe care dacă nu le cunoaște, nu și le va putea utiliza niciodată în folosul lui și al celorlalți. Toți avem memorie însă puțini dintre noi știm să ne servim de ea eficient. Mai mulți psihologi celebri, între care H. Bergson, S. Freud, A. Binet sau E. Claparède, au demonstrat prin studiile și experimentele lor acest fapt.

E. Dobrescu

Ce fel de iubire ascundeți?

Fiecare cuplu are o anumită motivație de-a exista. De cele mai multe ori este invocată "iubirea". Dar ce se ascunde în spatele iubirii rămâne încă un secret, adesea neconștientizat. Pentru a descoperi ce tendințe adoptă iubirea dvs., citiți cu atenție fiecare afirmație și gândiți bine dacă vă poate aparține. Alegeți DA sau NU!

Îmi iubesc partenerul pentru că:

1. Alături de el (ea) viața mi se pare un vis.
2. Întotdeauna mă îmbrățișează cu pasiune.
3. Îmi face cadouri deosebite.
4. Îmi asigură un suport moral și material permanent.
5. Întotdeauna ne comunicăm fără dificultate toate problemele.
6. Florile pe care mi le oferă sunt cele mai frumoase.
7. Îmi face plăcere să-i privesc trupul.
8. Îmi oferă confortul pe care mi-l doresc.
9. Mă ajută să-mi rezolv toate problemele.
10. Suntem legați prin foarte multe reușite.
11. Simpla atingere a lui (ei) mă face fericit(ă).
12. Știe să fie sexy.
13. Are o situație materială foarte bună.
14. Mă simt securizat (ă) în orice împrejurare.
15. Îmi oferă încredere deplină în orice situație.
16. Ne respectăm reciproc.
17. Nu pot să-mi asigur existența de unul

- singur.
18. Are o poziție socială foarte bună.
19. Ne place să ne antrenăm în jocuri erotice.
20. Numai el (ea) mă binedispune.
21. Ne sprijinim reciproc în momentele de criză.
22. Alături de el (ea) mă simt ca un copil.
23. Îmi asigură succesul în societate.
24. Este mereu în întâmpinarea dorințelor mele sexuale.
25. Tot timpul mă gândesc la el (ea).
26. Îmi oferă în mod constant afecțiune și satisfacție.
27. Absența lui mă dezechilibrează.
28. Îmi oferă posibilitatea să muncesc puțin.
29. Ne satisfacem fanteziile sexuale.
30. Alături de el (ea) trăiesc cele mai frumoase și emoționante clipe.

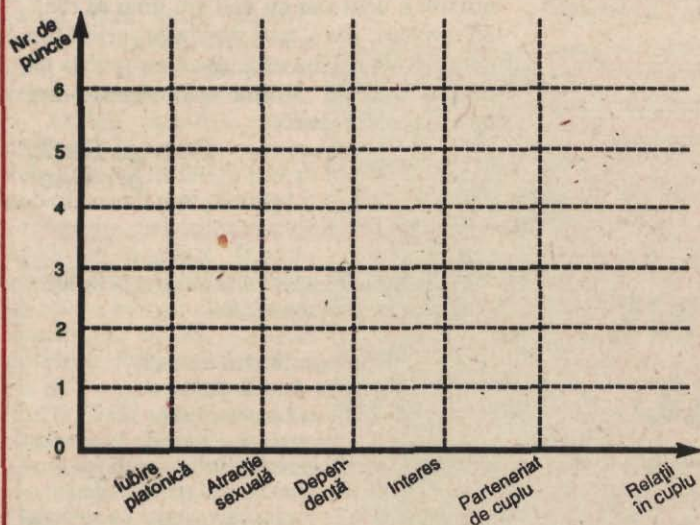
Interpretare

Acordați-vă câte un punct pentru fiecare răspuns afirmativ ("Da") și însumați punctele conform tabelului următor:

Tipuri de relații	Numărul întrebării	Total puncte
Iubire platonice	1, 6, 11, 20, 25, 30	...
Atracție sexuală	2, 7, 12, 19, 24, 29	...
Dependență	4, 9, 14, 17, 22, 27	...
Interes	3, 8, 13, 18, 23, 28	...
Parteneriat de cuplu	5, 10, 15, 16, 21, 26	...

În funcție de punctajul obținut pentru fiecare categorie puteți face o apreciere asupra tipului de relație care predomină în iubirea dv.

Această apreciere este evidentă încercând o reprezentare grafică a dinamicii motivaționale în relația cu partenerul (a) dv.

Iubire platonice: este iubirea caracteristică cuplurilor adolescente. Are o puternică încărcătură de romantism și naivitate. Ambii parteneri se privesc reciproc prin prisma unor idealuri interioare care, de multe ori, sunt în neconcordanță cu realitatea. Are, de multe ori, o existență scurtă, de exemplu cât a unui «trimestru școlar».

Atracție sexuală: Nu are limită de vârstă. În condițiile unei imaturități afective a partenerilor, poate fi motivul ascuns dar cel

mai important pentru întemeierea cuplului. Este caracterizat de faptul că partenerii, în realitate, nu cunosc reciproc idealurile, expectanțele de la viață, capacitatea de a fi responsabil. Este un tip de cuplu instabil, agresiv interior, uneori până la violența fizică. În acest cuplu gelozia este un mod de viață.

Dependență: Este caracteristic cuplului în care unul din parteneri este imatur psiho-afectiv sau este puternic regresat de celălalt printr-o conduită de hiperprotecție. Acest cuplu este predispus la dizolvare fie prin maturizarea partenerului «slab» (maturizare marcată deseori de revoltă) fie prin renunțarea celui alt de a mai fi «stâlpu» cuplului. Este, de asemenea, un cuplu marcat de gelozie.

Interes: Este cuplu «aparențelor». Partenerii comunică afectiv rar și puțin. Principala activitate a este aceea de a-i impresiona pe celălalt și nu de a-și consolida relația. Este un cuplu în care partenerii sunt înstrăinați unul de celălalt, fiecare cu propriul univers de dorințe și aspirații; orientându-se în special spre succesul material și social. Durata unui astfel de cuplu este cât cea a «succesului» său.

Parteneriat: Este cuplu bazat pe o relație empatică profundă între parteneri, generată de o maturitate psiho-afectivă. Cei doi se ajută și

se susțin reciproc, au o comunicare afectivă totală, au aspirații și idealuri comune. Relația se caracterizează prin încredere, respect și înțelegere reciprocă, asigurând un grad mare de satisfacție ambilor parteneri. Cuplul este stabil iar durata sa poate trece de "Nunta de argint".

Într-o relație stabilă și armonioasă, la cota cea mai înaltă se va regăsi relația de parteneriat, urmată de atracție sexuală, iubire platonice, interes și dependență, ultimele două nu neapărat în această ordine.

În cazul în care cota parteneriatului este egalată sau depășită de oricare tendință, excepționând iubirea platonice, atunci sigur este ceva în neregulă în relația dv. cu partenerul.

Psihologi
Cristina Anisescu
Augustin Mihăilă

În curând, societatea
Știință & Tehnică va
edita lucrarea:

**50 DE ANI
CARE AU
ZGUDUIT
LUMEA**

de

dr. Emilian M. Dobrescu

Poate fi comandată la telefonul:

01/222.84.94

(Urmare din pag. 38)

Cercetări științifice efectuate în ultimul timp au demonstrat că emoțiile pozitive reprezintă adevărate tonifiante pentru fizicul și moralul omului, influențând organismul, în lupta permanentă împotriva îmbolnăvirilor.

Sub influența răsului, prin contracția ritmică a mușchilor toracici și abdominali, circulația și respirația sunt activate, cordul și organele abdominale sunt stimulate, pofta de mâncare crește, digestia se îmbunătățește, tensiunea arterială se îmbunătățește, somnul devine profund și odihnitor.

Pornind de la aceste efecte s-a preconizat introducerea unei metode terapeutice numită **Hiloterapie**. Ea se impune cu atât mai mult cu cât framântat permanent de probleme noi și dificile, omul zilelor noastre a uitat sau nu mai are timp să rădă. Să apelăm, deci, mai des la proprietățile curative ale răsului căci, așa cum spunea un bătrân înțelept: „inima voioasă este mai bună ca orice leac”.

George Baciu
profesor

Pentru cititorii interesați în domeniile psihologie și sociologie, recomandăm:

Procesualitatea socială
de dr. Lucian Culda,
Editura Licorna, 1994

Acest volum inaugurează o serie de studii consacrate probării corectitudinii modelului procesual-organic al procesualității sociale, oferind o nouă alternativă la explicațiile oferite de științele sociale prin integrare conceptuală.

Critica psihologilor • Posibili oamenii în procesualitatea socială
de dr. Lucian Culda,
Editura Licorna, 1995.

Lucrarea este consacrată criticii psihologilor și oferă o alternativă procesual-organică la psihologii, explicând evoluțiile care s-au produs în cercetările psihologice, dificultățile și limitele acestora, incluzând un model procesual-organic al ființării și posibilităților oamenilor în procesualitatea socială

Secret și mister

În viața de cuplu

Este bine sau nu să ținem secrete față de partenerul nostru? Aceasta este dilema multora dintre noi. Se vorbește despre faptul că între doi soți nu trebuie să existe secrete; totuși, uneori simțim nevoia să păstrăm ceva numai al nostru, "micul nostru secret", pe care să nu îl împărtășim nimănui, poate doar jurnalului intim. Sau sunt, uneori, lucruri pe care, oricât am vrea să i le spunem partenerului nostru, nu putem.

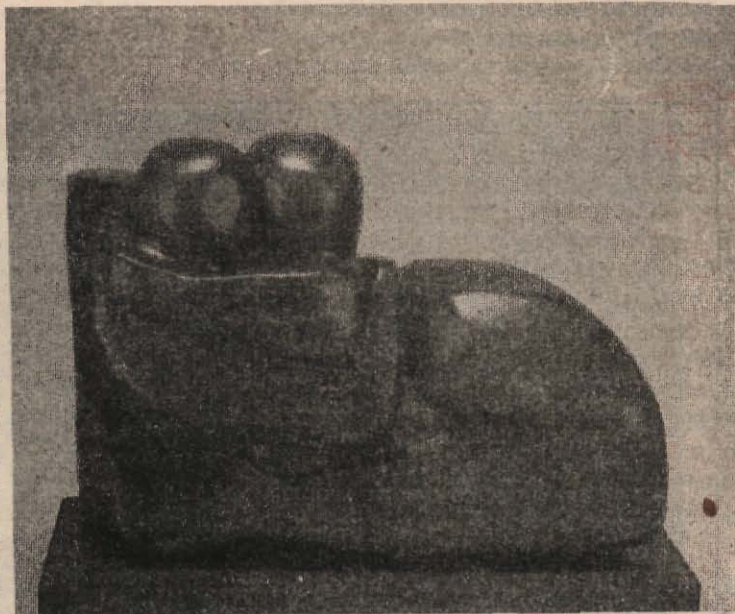
Astfel, tănuim unele trăiri sau dorințe ale noastre, vrând ca cel de lângă noi să le "citească" pur și simplu. Iar când acest lucru nu se întâmplă, suntem deziluzionați, decepționați, credem că nu ne iubește îndeajuns. Comitem, astfel, o mare greșală. Partenerul nostru nu ne va putea "citi" gândurile decât atunci când ne va cunoaște foarte bine, ceea ce nu se poate întâmpla dacă nu comunicăm cu el. Dimpotrivă, numai comunicarea fără rezerve dintre doi soți, pentru o perioadă mai îndelungată, poate conduce la o bună cunoaștere reciprocă. În caz contrar,

prejudicierea acestei cunoașteri este de natură să periclitizeze intimitatea psihologică a cuplului, unul dintre factorii cei mai importanți care stau la baza stabilității unei căsnicii.

Alteori, așteptăm ca partenerul să ne ghicească gândurile și dorințele, nu pentru a-i pune iubirea la încercare, ci din teama de a le exprima cu voce tare. Sunt trăiri pe care noi

nu le-am acceptat încă, nu ne-am împăcat cu ele. În acest caz, ar fi mult mai simplu dacă cel de lângă noi ne-ar veni în ajutor, fiind de acord sau nu cu gândurile noastre, fără ca noi să fim nevoiți să le rostim. Este teama de ridicol, care ne stăpânește atunci când suntem nesiguri, când nu avem suficientă încredere în noi înșine. Dar, în acest caz, remediul nu este în mâinile partenerului, ci în noi. Trebuie să învățăm să ne acceptăm gândurile și sentimentele, bune sau rele, să ne autoacceptăm ca persoană, pentru ca, apoi, să putem cere înțelegere și dragoste de la cei din jurul nostru.

Și totuși, se pare că un anumit grad de mister trebuie să existe în interiorul oricărui cuplu. Fiecare dintre cei doi soți este bine să păstreze o anumită "zonă secretă". Altfel, poate apărea pericolul identificării cu celălalt și farmecul de a-l descoperi neconținut dispăre. Este alungat misterul și viața în doi intră în banal. Și ce poate fi mai periculos decât "obișnuința" cu partenerul de viață?

Studiile au arătat că, în cazul căsătoriilor bazate pe complementaritate, raportul dintre cunoscut și necunoscut în ceea ce îl privește pe partener este aproximativ echilibrat; cu timpul, acest echilibru se păstrează, iar zona relativ mare a necunoscutului constituie o motivare pentru menținerea căsătoriei, prin

perpetuarea tensiunii cognitive dintre soți. În schimb, în cazul căsătoriilor bazate pe similitudine, aria cunoscutului este mai mare decât cea a necunoscutului și, deși la început partenerii se înțeleg foarte bine, cu timpul relația se devitalizează pentru că dispare sursa de tensiune cognitivă. De aceea, interacțiunea optimă în cadrul unui cuplu depinde de coexistența a două elemente: pe de o parte, reinvestirea pozitivă, în mod continuu, a zonei cunoscute a partenerului, iar pe de altă parte, menținerea perpetuă a unei zone secrete, adică reinvestirea, mereu, a misterului. În acești termeni, obișnuința se poate defini ca extinderea zonei cunoscute dincolo de optim.

Așadar, pentru a ne păstra căsnicia vitală, nu trebuie să ne dezvăluim toate "secretele" sau să lăsăm mereu impresia că ele există și merită să fie căutate.

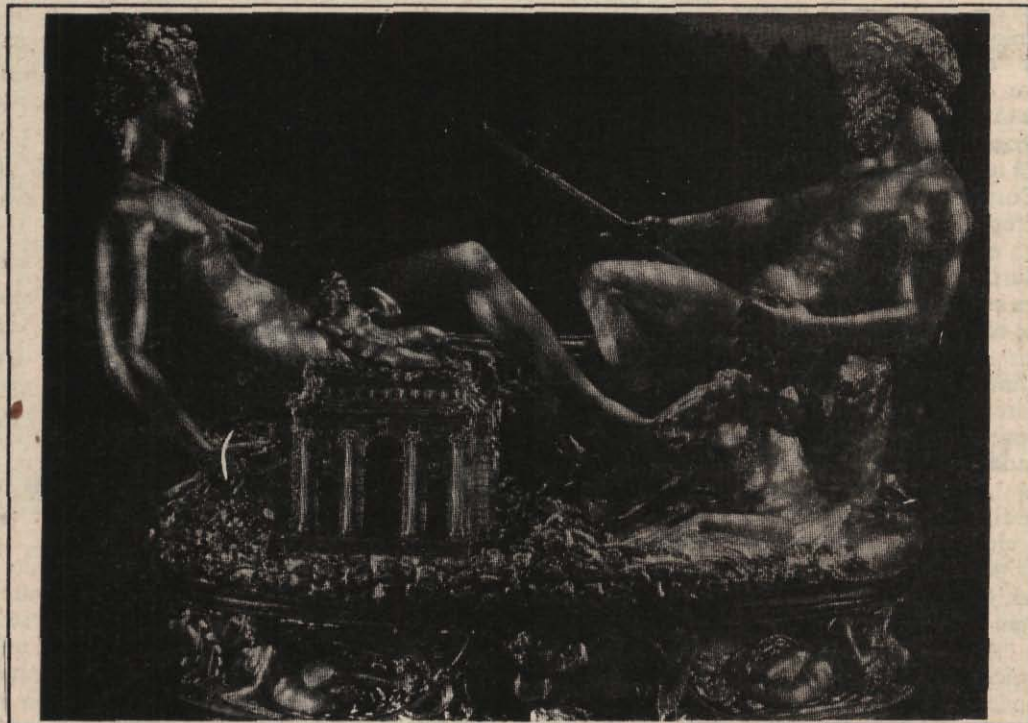
S-a constatat un aparent paradox: cu cât un individ este mai atras erotic de un altul, cu atât opune mai multă rezistență explorării lui de către acesta. Să fie oare o intuiție, provenită din experiența generațiilor anterioare "stocată" în inconștientul colectiv?

Când distanța emoțională dintre cei doi

soți este prea mare, intimitatea nu se poate dezvolta și relația este periclitată. Trebuie, deci, să existe un reglaj fin permanent, specific fiecărui cuplu în parte, pentru a stabili această distanță emoțională optimă, care generează confort și păstrează, în același timp, misterul.

În concluzie, trebuie să ne deschidem inima și mintea în fața partenerului nostru, dar este bine ca în fiecare zi să avem ceva nou să îi spunem despre noi înșine: să ne dezvăluim treptat în fața lui, dar în același timp să nu uităm să fim mereu deschiși și sinceri. Pare o artă, dar nu este chiar atât de greu, pentru că, de fapt, astăzi nu suntem ceea ce am fost ieri și mâine nu vom fi la fel ca azi. Personalitatea noastră se îmbogățește mereu, în interacțiunea cu ceilalți și, în special, în interacțiunea cu partenerul de viață. Și depinde doar de noi să ne îmbogățim iubirea cu noi și noi experiențe și cu parfumul misterului...

Anca Stoenescu
psiholog

Comuniunea prin secret

Prin posibilitatea de-a avea secrete, omul își asigură conviețuirea în bune relații cu semenii; dacă nu ar putea folosi eschiva secretului, ne-am accepta mult mai greu unii pe alții. De regulă, acționăm prohibitiv asupra faptelor ce, o dată cunoscute, ne pot pune într-o lumină nefavorabilă, pot deranja ori indigna. Cenzurăm informațiile asupra defectelor ori asupra greșelilor și gesturilor noastre imprudente. Mai rar - și atunci nesemnificativ - ținem secretul asupra a ceea ce ne avantajează. Nimeni nu face secret dintr-o reușită personală, în timp ce o nereușită jenează și cheamă aproape matematic obrocul secretului.

Comunicarea interumană nu stă sub semnul unei spontaneități integrale; ea este îndeaproape supravegheată prin deliberare și pre-judecare în forurile interioare. Comunicarea între oameni nu este nici totală, nici lipsită de riscuri. Înainte de a deveni informație comunicată, gândurile, gesturile și actele noastre sunt supuse unui examen evaluativ interior, structurat ad-hoc. Comunicarea cunoaște și ea un cod al bunelor maniere, care nu este atât un precipitat al civilizației ei, prin aceasta, aparține unui sistem de convenții, în unghiul ontologic specific umanului.

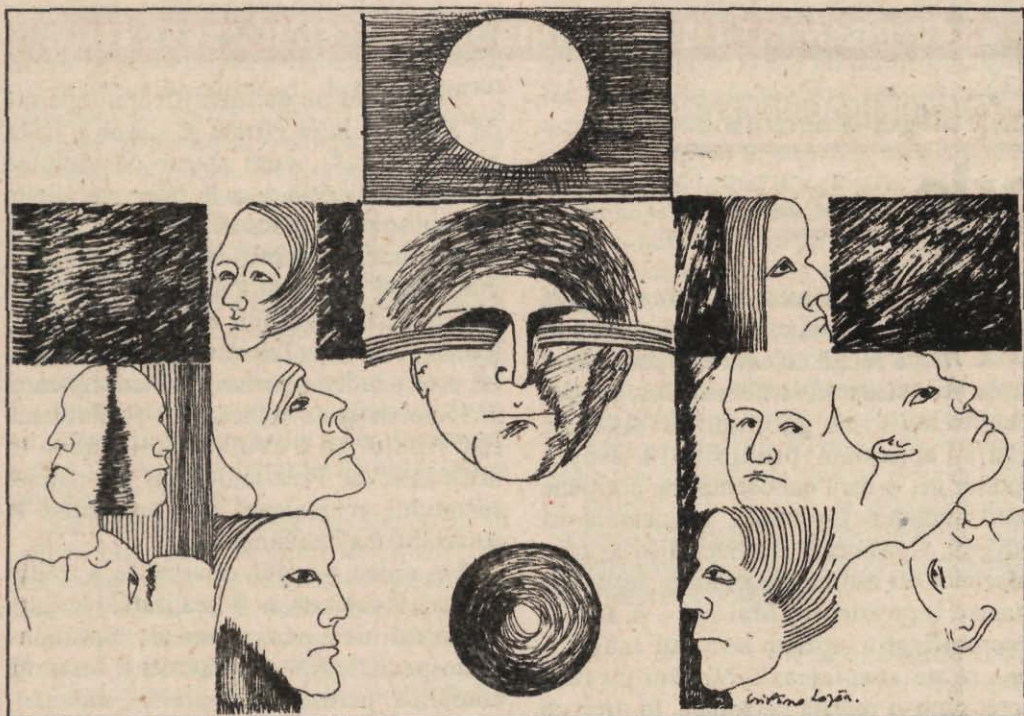
Cum nu poți vorbi oricum, în afara intuiției organizării gramaticale a limbajului, la fel nu poți spune orice, în afara intuiției organizării "secrete" a comunicării. Zona optimă a comunicării pare a fi méson-ul aristotelic, măsura justă între prea mult și prea puțin.

Folosindu-ne de identificarea operată de Aristotel între virtute și méson ("Etica Nicomahică"), vom spune că virtutea comunicării există doar în intervalul dintre excesul spunerii și insuficiența ei. Limitele acestui interval sunt fixate de capacitatea individului de-a păstra secretul; suntem în interiorul intervalului ori de câte ori nu folosim secretul. Tehnica folosirii secretului este tehnica oportunității coexistenței în societate și ea coincide cu posibilitatea individului de a evolua întotdeauna în acest interval. Prea-multul ori pre-puținul secretului, echivalează cu o precaritate în sociabilitatea individului.

De aceea, vocația omului de a trăi în grupuri structurate ar fi irealizabilă în lipsa capacității de a păstra secrete. "Specialist al nespecializării" (A. Gehlen), omul își complică permanent existența, supunându-și-o unor reglatoare stricte. Privilegiul deschiderii ontologice spre secret, mecanism care aparține doar omului; din el fiind excluși deopotrivă registrul animalității și al divinului. Așa cum nu pot minți protozoarele, de pildă, nici îngerii nu se pot retrage în spatele mistificator al secretului.

O societatea umană în care incapacitatea recurgerii la secret ar fi generală, poate fi considerată prematură, nepregătită să funcționeze ca atare. De aceea, ne lovim de o adevărată "crampă mentală" (Winttgenstein) ori de câte ori încercăm să ne imaginăm o astfel de societate.

Apărând ca o predispoziție a speciei, o preformare a ei, secretul oferă o cosmetizare funcționării imaginii fiecărui individ. Ascunzându-se spontan în spatele secretelor, a slăbiciunilor, oamenii pot realiza contacte decente și benefice. Accesibilitatea la întreg ne este, în mod salutar îngreunată, chiar interzisă de practica generalizată a păstrării secretelor.

Cvasi-secretul legat de actele fiziologice primare, ne permite să trăim într-o lume civilizată și nu într-o turmă. Urâtul, naturalul existenței celorlalți ne este ascuns în spatele zidurilor veșmintelor și a limbajului. Doar exercițiul secretului ne face tolerabili, atât lumea în ansamblul ei, cât și pe aproapele nostru. Trăim solidari în aceeași lume și ne este comod așa, doar fiindcă avem deprinderea de a ne feri unii de alții. Niciodată relația între indivizi nu ajunge la identificare deplină. Acea "conscience du corps propre", conținutul cenezteziei, nu poate fi împărtășită altuia și rămâne întotdeauna în patrimoniul propriu. Astfel că secretul ornamează până și relația emoțională cea mai entuziastă.

De aceea, putem fi de acord cu La Bruyere când, în *Caractere* IV, 26, spune: "În prietenie îți încredințezi taina, dar în dragoste îți scapă fără să vrei". Nefiind comunicat însă, secretul ar putea avea structura unei minciuni prin omisiune.

(Dacă nu-i vorbesc iubitei despre femeile din trecutul meu, nu păstrez un secret pentru a o proteja, ci o mint. O las să creadă că istoria mea amoroasă este ori absentă ori lipsită de importanță.)

Autenticul secret prin structurarea sa în afara asemănării cu un gen proxim poartă o încărcătură emoțională intimă, este secretul prietenului. El mi-l încredințează și-l însoțește de rugămintea de a-i fi depozitar ultim și opac. Secretul prietenului este corelat cu încrederea, iar conținutul lui poate fi lesne epuizat în interiorul unei etici curente (La Rochefoucauld, *Reflecții diverse*, V). Astfel, nu omitem marea funcție terapeutică a secretului. Prin el ne eliberăm și ne poate elibera.

Adrian NEACȘU
student, Facultatea de Drept,
Universitatea București.

Misterele grupelor sanguine

FIECARE DINTRE NOI ESTE UN NECUNOSCUȚ. Un necunoscut pentru alții, un necunoscut pentru sine. După cercetările de specialitate, temperamental, oamenii aparțin uneia dintre cele 4 grupe sanguine: ARMONICII, MELODICII, RITMICII și COMPLEXII.

1. ARMONICII, hipersensibili, se dezvoltă, se împlinesc în măsura în care se găsesc în acord efectiv cu mediul.

2. MELODICII, foarte favorizați, se adaptează cu ușurință pretutindeni.

3. RITMICII, perseverenți și autoritari, își urmează drumul fără să sufere prea mult din pricina loviturii vieții.

4. COMPLEXII, neliniștiți, instabili, sunt un amestec al celorlalte trei grupe.

SUNTEȚI DIN GRUPA „A”

Dacă aparțineți acestei grupe sanguine, nu vă simțiți bine oriunde, cu oricine. Alegeți, aveți preferințe.

Uneori sunteți foarte vulnerabil. Aveți nevoie să fiți calmat, încurajat. Sunteți extrem de sensibil, adică armonic.

Sunteți un pasionat care foarte ușor poate pierde măsura. Tot ceea ce ține de sensibilitate capătă la dumneavoastră o importanță primordială.

Sunteți inegal în muncă. Treceți prin faze succesive care merg de la exaltare la pesimism. Vă place ceea ce este neașteptat

și sunteți capabili de iubiri fulgerătoare.

MESERII potrivite pentru „A”: scriitor, cercetător, ceasornicar, arhitect.

SUNTEȚI DIN GRUPA „B”

Dacă aparțineți acestei grupe sunteți un ritmic. Înzestrat pentru acțiune, disprețuiți slăbiciunile de caracter. Cum nu vă temeți de nimic, nu sunteți timid, nici reținut. Rămâneți insensibil la influențele din afară.

Principalele dumneavoastră calități sunt: **tenacitatea, perseverența, stabilitatea.** La vârsta la care alți copii nu se gândesc decât să se joace, copiii din grupa „B” sunt serioși, lucizi, rezonabili.

Sunteți ușor intransigent și aveți tendința să nu vedeți decât punctul dumneavoastră de vedere. Iubiți ordinea, metoda, organizarea. În prietenie sunteți foarte statornic.

MESERII potrivite pentru „B”: militar, doctor, comerciant.

SUNTEȚI DIN GRUPA „0”

Deci, melodic. Remarcabil adaptat vieții, sunteți făcut pentru activități vitale, pentru contacte neîncetate cu alții. Vă interesează călătoriile, experiențele.

Sunteți un optimist și mai mult sentimental decât sensibil, vă place să vorbiți.

Sunteți bun și tolerant, poate puțin prea sensibil la... onoruri. Curiozitatea dumneavoastră este mereu trează. Vă place lupta.

Vă dăruieți cu totul momentului prezent, risipându-vă fără rezerve. Sunteți dotat cu o inteligență practică, surprinzătoare și populară.

MESERII potrivite pentru „0”: diplomat, avocat, ziarist, profesor, pilot, hotelier, șofer de taxi.

SUNTEȚI DIN GRUPA „AB”

Dacă aparțineți grupei „AB”, sunteți un tip complex. Dintre cele 4 tipuri de temperament, aveți pe cel mai bogat, fiindcă beneficiați de avantajele celor trei grupe, dar în același timp sunteți și victima incompatibilității lor.

Sunteți făcut din contradicții. Psihologic, sunteți avid de tot: acțiune, cunoaștere, bunuri. Rămâneți însă melancolic. Lipsa de acțiune vă indispuce. Nu sunteți niciodată așa de fericit ca atunci când aveți cu ce vă umple timpul. Comportamentul dumneavoastră este întotdeauna imprevizibil. Pe planul aptitudinilor sunteți foarte dotat, dar adesea instabil.

MESERII potrivite pentru „AB”: inginer, muzician, electronist, chimist.

Grupa sanguină și căsătoria

Căsătoriile între „O” sunt cele mai nefericite, ori de o calitate excepțională. Căsătoriile între „A” și „O” sunt, în general foarte... reușite, dar numai cu condiția ca „O” să „treacă” de la el, să înțeleagă caracterul diferit al celuilalt. Nu este chiar așa de ușor. S-a observat că „AB” și „O” fac cupluri mai bune decât „AB” și „A” care au nevoie întotdeauna să fie încurajați, susținuți; „AB” riscă să sufere din pricina complicității temperamentale a partenerului său.

Statisticile au relevat de asemenea că salariații cu vechime într-o întreprindere sunt mai ales de tipul „A”.

Explicabil prin faptul că „A” caută mai adesea securitatea, în timp ce „O”, dinamic și ambițios este atras de noi încercări.

George Baci

Poșta redacției

Suntem bucuroși să anunțăm pe toți cititorii noștri că am primit eseuri extrem de interesante pe teme propuse pentru concurs. Prezentăm doar câțiva dintre participanții la teme respective:

Secretul

Bota Sorin (Brașov), Chira Adrian (Oradea), Ene Sorin (Miercurea-Ciuc), Grecu Dan (București), Neacșu Adrian (București), Stoenscu Anca (București), Toader Constantin (Brăila), Zigmund Vanessa (București).

Visul

Burlacu Cristian Virgil (Brașov), Crăciun Adriana (Iași), Ene Sorin (Miercurea-Ciuc), Lita Corneliu Ștefan (Ploiești), Stoenscu Anca (București), Trușescu Olivia (București), Vâșcea Laura (Constanța).

Iluzia

Chira Adrian (Oradea), Ghinea Viorica (București), Grecu Dan (București), Ilie Mihaela (Zărnești), Toader Alexandru Dan (Constanța), Tomulescu Ioana (Cluj-Napoca), Trușescu Olivia (București).

În viitorul număr al revistei, dedicat Visului, vom publica o parte din cele mai interesante eseuri și vom anunța câștigătorul. În felul acesta, sperăm să putem realiza împreună cu dumneavoastră primul număr interactiv al unei reviste de psihologie pentru publicul larg.

Secretul În maxime

"În prietenie îți
încredințezi taina,
dar în dragoste îți
scapă fără să vrei."

La Bruyere

"Când nu ai
secrete, te simți ca
și cum
ai fi gol."

*Napoleon
Bonaparte*

"Ce nu trebuie să
știe dușmanul tău,
nu spune
prietenului."

Shopenhauer

"Cum pretindem
ca altul să păueze
secretul nostru,
dacă nu l-am
putut păstra
noi înșine?"

La Rochefoucauld

"Ceea ce nu
încredințăm
nimănui e mai
secret decât ceea ce
încredințăm celui
mai discret dintre
toți oamenii."

Oxentierna

AN OPEN GATE TO THE WORLD,

42 destinations on four continents

Abu Dhabi, Amman, Amsterdam, Athens,
Bahrain, Bangkok, Barcelona, Beijing,
Beirut, Berlin, Brussels, Budapest, Cairo,
Calcutta, Chicago, Copenhagen, Delhi,
Damascus, Dubai, Dusseldorf, Frankfurt,
Istanbul, Karachi, Kiev, Kisinev,
Kuwait, Larnaca, London, Madrid,
Manchester, Moscow, New York,
Paris, Prague, Rome, Sofia,
Stockholm, Stuttgart, Tel Aviv,
Vienna, Warsaw, Zurich.

START 2001, ILUZIA PERFECTĂ

Mari și mici, ne-am obișnuit, de o bucată de timp, să citim cu un interes major, o "revistă lunară ilustrată pentru tineret" – START 2001. Articolele ei, dar mai ales desenele și fotografiile ne captivează existența, ne transpun în lumile paralele ale științei, tehnicii, artei, culturii, educației, hobby-urilor diverse, creându-le, cel mai adesea, imaginea ideală, pe care autorii lor o abordează întotdeauna cu entuziasm și profesionalism. Este meritul incontestabil al unei echipe de maeștri în arta editorială: Redator-șef Ioan Voicu, Secretar general de redacție Horia Aramă, prezentarea grafică Mariana Stejereanu, colectiv redacțional – Șerban Ciucescu, Ioana Minescu, Mihaela Pintilescu, care constituie un inimos colectiv, ce realizează, într-o manieră singulară, această revistă unică în peisajul publicistic autohton. Ne luăm îngăduința de a-i felicita sincer pe colegii noștri, pentru extraordinara lor realizare, adevărată perfecțiune în materie, fapt ce determină ca revista START 2001 să fie în permanență solicitată, căutată și citită cu un interes nepuizabil. (Emilian Dobrescu)

- Conotații psiho-sociale ale secretului
- Secretul alchimiei spirituale
- Secretul în științele esoterice
- Între secretul de stat și transparență
- De ce oamenii pot să folosească informațiile în detrimentul semenilor?
- Enigma vieții
- Secretele "Cutiei Negre"

SOCIETATEA
ȘTIINȚĂ & TEHNICĂ S.A.

12	11	S E C R E T						10	5				
3	8		5		2	11		8					
	7	4	21	6	4	18		21	1				
8	11		2		14	15		9					
SUNTEȚI YING SAU YANG?			8	7		11	25	6		5	8	3	
			13	8			6	24	7	9	21	5	
			26	2	5		10		5	11	13	5	
				11	2	8	4	18		9	4	3	
7		17	9	5		21					6		
21		13	4	23	7	5					18		
9		4		19	2						5	9	
23	6		7	16	5	9							
PUTEREA SECRETULUI			JOCUL SECRETULOR				15	21		26	11	2	
								5	9		4		